

DE LANDBOUW IN HET ZUIDELIJK ZANDGEBIED

Deel III, Bedrijven met gemengd grondgebruik

Documentatierapport

Opgesteld door: J. Grijpstra en

H. Preuter,

rijkslandbouwconsulentschap voor bedrijfsvraagstukken

W. Willemsen,

rijkslandbouwconsulentschap voor weide- en voederbouw,

in samenwerking met de studiegroep "Zuidelijk Zandgebied"

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
I. <u>Uitgangspunten voor de begrotingen</u>	5
1. Grond	5
2. Weide- en voederbouw	5
3. Akkerbouw	14
4. Veredeling	16
5. Arbeid	18
6. Niet-toegerekende kosten	20
7. Vermogensbehoefte	22
8. Vermogensvoorziening	22
9. Liquiditeitsbegrotingen	23
10. Discussiepunten over de uitgangsgegevens	24
II. <u>Bedrijfsplannen</u>	25
1. Inleiding	25
2. Plannen zonder veredeling	30
3. Plannen met beperkte veredeling	40
4. Plannen met optimale veredeling	52
5. Veredelingsbedrijven	62
III. <u>Vergelijking van de uitkomsten van de verschillende bedrijfstypen</u>	64
1. Arbeidsinkomen	64
2. Vermogen	70

I. UITGANGSPUNTEN VOOR DE BEGROTINGEN VAN DE BEDRIJVEN MET GEMENGD GROND-
GEBRUIK

1. Grond

- a. De oppervlakte van de bedrijven kan variëren tussen de 5 en 40 ha.
- b. De oppervlakte grasland bedraagt minimaal 20 % en maximaal 80 % van de oppervlakte cultuurgrond.
- c. Elk jaar wordt in augustus 10 % van de oppervlakte grasland gescheurd en gebruikt voor de teelt van stoppelknollen. Elk jaar wordt er een gelijke oppervlakte opnieuw ingezaaid. Hierbij wordt na zomergraan of eventueel onder zomergraan ingezaaid.
- d. De verkaveling is goed, de afstand is gesteld op gemiddeld 500 m.

2. Weide- en voederbouw

Zie deel II voor:

Produktievermogen van de grond

Stikstofeffect

Stikstofbemesting en opbrengst

Ruwvoederrantsoenen

Analyse van het ruwvoer

Verliezen bij het ruwvoer

Opbrengst aan ruwvoer per ha

Perceelsgrootte en inscharingsdichtheid

Beweiding

Veebezetting per ha

Samenstelling veestapel en melkproduktie

ZW-behoefte

De samenvatting voor de veebezetting en het maaien is gegeven in tabel 1 en 2.

De veestapel bestaat voor bedrijven, die groter zijn dan 5 ha, minimaal uit 12 melkkoeien (incl. bijbehorend jongvee).

De saldiberekening per ha grasland is gegeven in tabel 3 t/m 6.

Tabel 1. Veebezetting per ha bij de verschillende activiteiten

Activiteit	Kg N ¹⁾ per ha grasland per jaar	Bruto ZW produktie in kg per ha	Hoeveelheid ds/gve/dag uit grasl ²⁾ produkten	Rantsoen in kg per gve per stal dag	Bruto-ZW behoefte uit ruwvoer, gve per jaar	Mogelijke veebezetting in gve per ha ⁴⁾	Aantal melkkoeten per ha	Te maaien oppervlakte per ha in ares	Maaipercentage
1	150	5400	10	3 hooi 35 maaikn. kuil	2961	1,80	1,4	30 hooi 80 kuil	110
2	150	5400	5	6 hooi	2336	2,30	1,8	60 hooi	69
3	150	5400	5	23 maaikn. kuil	2268	2,30	1,8	69 kuil	69
4	150	5400	6	12 voordr. kuil	2289	2,30	1,8	100 kuil	100
5	400	7500	10	3 hooi 35 maaikn. kuil	2961	2,50	1,9	30 hooi 100 kuil	130
6	400	7500	5	6 hooi	2336	3,25	2,5	88 hooi	88
7	400	7500	5	23 maaikn. kuil	2268	3,25	2,5	88 kuil	98
8	400	7500	5	12 voordr. kuil	2289	3,25	2,5	113 kuil	113

1) Totaal N-kunstmest en organische mest

2) Van eigen bedrijf

3) Graslandprodukten van het eigen bedrijf

4) Afgerond

Tabel 2 Samenvatting maaischema's in ares per halve maand

Rantsoen in kg	Kg ds per d/d	Kg N per ha	mei		juni		juli		aug.		Totaal
			1	2	1	2	1	2	1	2	
			20 k	30 k	-	-	20 k	-	20 k	-	
-	10 h	-	10 h	6 h	-	-	-	-	-	26 h	109
6 hooi	5	150	-	38 h	-	13 h	-	21 h	-	-	72 h
23 maaikneuskuij	5	150	-	38 k	-	13 k	-	23 k	-	-	74 k
12 voordroogkuij	5	150	25 k	25 k	-	-	-	25 k	-	12 k	100 k
3 hooi + 35 maaikneuskuij	10	400	20 k	30 k	-	-	-	30 k	-	20 k	100 k
6 hooi	5	400	-	10 h	-	-	10 h	-	-	-	30 h
23 maaikneuskuij	5	400	-	38 h	13 h	13 h	-	25 h	-	12 h	88 h
12 voordroogkuij	5	400	-	38 k	13 k	-	-	25 k	-	10 k	86 k
			25 k	25 k	-	-	13 k	25 k	-	25 k	113 k

Tabel 4. Saldfberekening per ha grasland

Omschr. jving	1,4 mk = 1,80 gve per ha 10 ds h. + m. 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds h. 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds m. 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds v. 150 N	
	hoeveel- heid	prijs	hoeveel- heid	prijs	hoeveel- heid	prijs	hoeveel- heid	prijs
Opbrengsten per melkkoe + 0,45 kalf + 0,35 pink								
1. Melk	4200 kg	0,34	4200 kg	0,34	4200 kg	0,34	4200 kg	0,34
2. Omzet en aanwas		1428		1428		1428		1428
3. Mengmest (18 kg N + 18 kg P ₂ O ₅ + 50 kg K ₂ O per gve)		425		425		425		425
4. Opbrengst per melkkoe + jongvee		61		61		61		61
5. Opbrengst per ha grasland (regel 4 x mk per ha)		1914		1914		1914		1914
		2680		3445		3445		3445
<u>Voer- en andere kosten per melkkoe + jongvee</u>								
6. Ruwvoeraankoop (kg ZW)		-	625 kg	0,40	520 kg	0,40	540 kg	0,40
7. Krachtvoer per melkkoe (basisrantsoen 185 d à 1,6 kg)	296 kg	0,38	296 kg	0,38	296 kg	0,38	296 kg	0,38
8. Krachtvoer per melkkoe (145 d à 2 kg + 27 kg jeugd- toeslag + 100 kg in zomerperiode)	417 kg	0,38	417 kg	0,38	417 kg	0,38	417 kg	0,38
9. Krachtvoer jongvee boven 1 jaar (185 d à 0,8 kg + 60 d à 1 kg = 208 kg x 0,35 st.)	73 kg	0,38	73 kg	0,38	73 kg	0,38	73 kg	0,38
10. Opfokkosten jongvee beneden 1 jaar (0,45 st.)	0,45 st	250,-	0,45 st	250,-	0,45 st	250,-	0,45 st	250,-
11. Diverse voerkosten		10		10		10		10
12. Totaal voerkosten per mk + jv.		421		671		629		637
13. Veearts, rente, dekgeld en verzekering		175		175		175		175
14. Totaal voer- en andere kosten per mk + jv.		596		846		804		812
15. Totaal voer- en ander kosten per ha grasland (regel 14 x mk per ha)		834		1523		1447		1462
16. Opbrengst minus voer- en andere kosten per ha grasland (5-15)		1846		1922		1998		1983
<u>Bemesting per ha grasland</u>								
17. N								
18. P ₂ O ₅ (25 kg + 0,2 kg per % maaien)	150 kg	1,00	150 kg	1,00	150 kg	1,00	150 kg	1,00
19. K ₂ O (60 kg + 0,8 kg per % maaien)	47 kg	0,60	39 kg	0,60	40 kg	0,60	45 kg	0,60
20. Diverse meststoffen	147 kg	0,36	118 kg	0,36	119 kg	0,36	140 kg	0,36
21. Totaal bemesting per ha grasland		10		10		10		10
		241		225		227		237

Vervolg tabel 4

Omschrijving	1,4 mk = 1,80 gve per ha 10 ds h + m 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds h 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds m 150 N		1,8 mk = 2,30 gve per ha 5 ds v 150 N	
	hoeveel- heid	prijs bedrag	hoeveel- heid	prijs bedrag	hoeveel- heid	prijs bedrag	hoeveel- heid	prijs bedrag
<u>Overige kosten per ha grasland</u>								
22. Inkuilen door loonwerker	0,33 ha	175,-			0,74 ha	175,-	130	
23. Frezen door loonwerker	0,10 ha	80,-	0,10 ha	80,-	0,10 ha	80,-	8	80,-
24. Mengmest verspreiden door loonwerker	1,80 st	20,-	2,30 st	20,-	2,30 st	20,-	46	20,-
25. Zaaizaad en onkruidbestrijding		20,-		20,-			20,-	
26. Diversen o.a. kuil onderdekken		20,-		20,-			20,-	
27. Totaal overige kosten		229		94			224	94
28. Totaal toegerekende kosten per ha grasland (15 + 21 + 27)		1304		1842			1898	1793
29. Saldo per ha grasland (5 - 28)		1376		1603			1547	1652
30. Gebouwenkosten (f 200/mk)		260-		360			360-	360
31. Saldo per ha minus gebouwenkosten		1096		1243			1187	1292

Omschrijving	1,9 mk = 2,50 gve per ha 10 kg ds H + M 400 N		2,5 mk = 3,25 gve per ha 5 kg ds H 400 N		2,5 mk = 3,25 gve per ha 5 kg ds M 400 N		2,5 mk = 3,25 gve per ha 5 kg ds V 400 N			
	hoeveel- heid	prijs	hoeveel- heid	bedrag	hoeveel- heid	prijs	bedrag	hoeveel- heid	prijs	bedrag
Overige kosten per ha grasland										
22. Inkuilen door loonwerker	1,00 ha	175,-		175	0,86 ha	175,-	151			
23. Frezen door loonwerker	0,10 ha	80,-		8	0,10 ha	80,-	8	0,10 ha	80,-	8
24. Mengmest verspreiden door loonwerker	2,50 st	20,-		50	3,25 st	20,-	65	3,25 st	20,-	65
25. Zaaizaad en onkruidbestrijding				20			20			20
26. Diversen o.a. kuil onderdekken				20			20			20
27. Totaal overige kosten				273			264			113
28. Totaal toegerekende kosten per ha grasland (15 + 21 + 27)				1905			2765			2646
29. Saldo per ha grasland (5-27)				1732			2020			2139
30. Gebouwenkosten (f 200 mk)				380			500			500
31. Saldo per ha minus gebouwenkosten				1352			1520			1639

3. Akkerbouw

a. Vruchtwisseling. De maximale oppervlakte van de gewassen, in % van de opp. bouwland, is gesteld op:

Suikerbieten	20%	
Consumptie-aard.	33%	} 33%
Voeraard.	33%	
Rogge	50%	} 80%
Zomergraan	50%	

b. Voederwinning op het bouwland. Na rogge kunnen stoppelknollen worden verbouwd. De maximale opp. van de stoppelknollen bedraagt, met inbegrip van de stoppelknollen op het gescheurde grasland, 20 are per ha grasland.

De suikerbietenkoppen en het -blad kunnen worden ingekuuld. Hiervoor geldt een maximum van 40 are per ha grasland.

De voederwinning op het bouwland komt alleen in aanmerking voor de activiteiten waarbij 5 kg ds per gve per staldag aan ruwvoer op het grasland wordt gewonnen.

c. ZW-opbrengsten. De ZW-opbrengsten per ha zijn als volgt:

Roggestro	4500 kg à 143 g ZW	= 640 ZW
Stro van zomergraan	3000 kg à 157 g ZW	= 470 ZW
Aardappelkuil	7000 kg à 152 g ZW	= 1060 ZW
Ingek. suikerbietenkoppen en blad	30000 kg à 96 g ZW - ca. 50%	= 1500 ZW
Voeraardappelen	35000 kg à 176 g ZW	= 6160 ZW
Stoppelknollen	30000 kg à 65 g ZW	= 1950 ZW

De ZW-behoefte per ha grasland uit ruwvoer van het bouwland moet met 10% worden verhoogd wegens verliezen in de opslagplaats en bij het voeren.

d. Saldiberekening. De saldi per activiteit zijn berekend op basis van gegevens van een aantal goede bedrijven uit de "Meijerij". Hierbij is uitgegaan van het te verwachten prijspeil in de E.E.G. in de periode 1967-1970. Zie voor de saldiberekening tabel 7.

Activiteiten	Rogge		Gerst		Haver		Consumptie-aard.		Suikerbieten		Zomertarwe		Voeraandappelen						
	kg	prijs	kg	bedrag	kg	prijs	kg	bedrag	kg	prijs	kg	bedrag	kg	prijs	kg	bedrag			
Opbrengst hoofdprodukt	3200	33	3400	31	3200	29	928	25000	9	2250	40000	63	2520	3200	37	1184	35000	6	2100
Opbrengst bijprodukt	4500	60	2500	60	3500	55	193	7000	4	280	30000		200	3500	60	210			
Bruto-opbrengst							1121			2530			2720			1394			2100
<u>Ioerekenbare kosten</u>																			
Zaaizaad/pootgoed	120	50	100	50	120	50	60	1500	25	375	5	18	90	180	55	99	1500	25	375
Bemesting N	55	100	55	100	55	100	55	80	100	80	140	100	140	60	100	60	80	100	80
P ₂ O ₅	50	60	50	60	50	60	30	65	60	51	100	60	60	60	60	36	85	60	51
K ₂ O	100	35	100	35	100	35	35	180	35	63	200	35	70	120	35	42	180	35	63
Diversen							10			10			10			10			10
Verzekering							10			10			10			10			10
Rente							30			30			50			30			50
Bestrijdingsmiddelen							20			20			150			20			50
Zaaien													60						50
Sputten	1x		1x	20	1x	20	20	4x		80	1x		20	1x		20	2x		40
Maaidorsen							180									180			
Persen							65									50			
Drogen en schonen							32									32			
Afvoer korrel							32									32			
Roaien										300			350						300
Afleveren													100						
Totaal toerekenbare kosten							548			1129			1110			621			1029
Saldo per activiteit							747 ¹⁾			1401			1610 ²⁾			773			1071

1) Stoppelknollen: opbrengst: 1950 kg ZW à 0,35 = f 683. Toeg.kosten: bemesting f 125, rente en verz. f 15, saldo f 543.

Totaal rogge en stoppelknollen f 747 + f 543 = f 1290.

2) Bij zelf koppen inkuilen: 1500 kg ZW à 0,35 = f 525 - f 200 = f 325. Totaal f 1610 + f 325 = f 1935.

4. Veredeling

Op de bedrijven met gemengd grondgebruik kunnen de volgende veredelingsactiviteiten voorkomen:

- a. Mestvarkens (minimaal 100 st.)
- b. Fokzeugen (minimaal 10 st.)
- c. Leghennen (minimaal 1000 st.)
- d. Slachtkuikens (minimaal 3000 st.)

Een combinatie van veredelingsactiviteiten wordt niet in overweging genomen.

De berekening van het arbeidsinkomen is gegeven in tabel 8. Het berekende arbeidsinkomen per dier is vrij laag. Door veranderingen in de opbrengsten en/of kosten is dit inkomen aan sterke wisselingen onderhevig.

De bedrijfsplannen zullen worden berekend bij beperkte veredeling en optimale veredeling.

Bij beperkte veredeling is het grondgebruik gelijk aan het grondgebruik zonder veredeling. De veredeling is hier dus aanvullend.

Bij optimale veredeling is er vrije concurrentie tussen de grondgebonden activiteiten en de veredelingsactiviteiten. Hierbij kan een extensivering van het grondgebruik optreden en een uitbreiding van de veredelingsproductie indien dit voor het totaal inkomen gunstiger is.

Tabel 8. Berekening arbeidsinkomen veredeling

Omschrijving	100 mestvarkens			10 fokzeugen en 5 opfokzeugen			100 leghennen (zonder opfok)			1000 slachtkuikens		
	hoeveelheid	prijs in gld	bedrag in gld	hoeveelheid	prijs in gld	bedrag in gld	hoeveelheid	prijs in gld	bedrag in gld	hoeveelheid	prijs in gld	bedrag in gld
<u>Opbrengsten</u>												
Verkopen	7700 kg	2,38	18326	162 st ²⁾	52	8424	90	2,55	229	1200 kg	1,65	1980
Aankopen	104 st	54	5616			10174	110	6,00	660	1050 st	0,44	462
Omzet			12710				21500 st	0,12	2580			1518
Eieren			-			-			2149			1518
Totaal opbrengsten			12710			10174			1755			1245
<u>Toegerekende kosten</u>												
Krachtvoer	22100kg ¹⁾	0,38	10678	16500 kg	0,39	6435	4500 kg	0,39	1755	2766 kg ³⁾	0,45	1245
Overige kosten (strooisel, verwarming, veearts, rente, dekkosten enz.)			800			1000			120			90
Totaal toegerekende kosten			11478			7435			1875			1335
Saldo per eenheid			1232			2739			274			183
Omzetsnelheid per jaar			2,6			1,0			1,0			5,0
Saldo per jaar			3203			2739			274			915
Huisvestingskosten	f 1750	8%	1400	f 12000	8%	960	f 1300	8%	104	f 5000	8%	400
Arbeidsinkomen per jaar			1803			1779			170			515
Arbeidsuren per jaar			312			312			33,6			120
Arbeidsinkomen per uur			5,77			5,70			5,06			4,29

1) Voerverbruik 3,6 kg per kg groei

Groei per st. 95 kg - 17 kg = 78 kg

2) 19 worpen à 8,5 big

3) Voerverbruik 2,3 kg per kg groei

5. Arbeid

a. Arbeidsaanbod. Het arbeidsaanbod is gesteld op de boer en zijn gezinsleden. In de drukke perioden is de boer maximaal 120 uur per halve maand beschikbaar en in de overige perioden 110 uur per halve maand. De gezinsleden zijn maximaal 40 uur per halve maand beschikbaar. Het totale arbeidsaanbod is 3600 uur per jaar, waarvan er 400 uur gereserveerd zijn voor algemene niet-periode-gebonden werkzaamheden. Losse arbeidskrachten zijn niet verkrijgbaar en burenhulp kan over en weer voorkomen.

b. Loonwerker. De loonwerker wordt ingeschakeld voor het maaikneuzen, het frezen van het grasland, het verspreiden van de mengmest, het zaaien van de bieten, het spuiten van de gewassen, het maaidorsen van de granen, het persen van het stro en het rooien van de aardappelen en de bieten.

c. Melkmethode en gebouwen. De melkmethode bestaat uit P₁A₂ met melkleiding en machinaal namelken. De rundveestal is een dubbele Hollandse stal met drijfontmesting.

d. Voederwinning. De arbeidsbehoefte voor de voederwinning in de verschillende perioden is vastgesteld aan de hand van weidegebruiksplannen. Zie voor een samenvatting hiervan tabel 2.

e. Arbeidsbehoefte. De arbeidsorganisatie en de arbeidsbehoefte per proces en per activiteit zijn berekend met behulp van de gegevens uit het ILR-Taaktijdenboek. De gegevens zijn samengevat in tabel 9.

De arbeidsbehoefte van de melkkoeien is begroot bij de volgende aantallen:

10-20 melkkoeien (gem. 15)

20-30 melkkoeien (gem. 25)

30-40 melkkoeien (gem. 35)

f. Knelperioden. Voor de begrotingen zullen de volgende perioden als mogelijke knelperioden worden aangehouden:

Periode I 1 maart - 1 mei stalwerkzaamheden en voorjaarswerk.
Arbeidsaanbod 4 x 145 uur = 580 uur.

Periode II 16 mei - 16 juni verzorging hakvruchten en voederwinning.
Arbeidsaanbod 2 x 160 uur = 320 uur.

Periode III 16 sept. - 16 okt. rooien aardappelen, zaaivoor ploegen rogge.
Arbeidsaanbod 2 x 160 uur = 320 uur.

Periode IV 16 okt. - 16 nov. afleveren cons. aard., rooien bieten, inkuilen bietenkoppen en -blad. Arbeidsaanbod 2 x 160 uur = 320 uur.

Periode V gehele jaar alle werkzaamheden. Arbeidsaanbod 24 x 150 uur = 3600 uur.

De constante uren voor het melken en de veeverzorging moeten in alle perioden van dit arbeidsaanbod worden afgetrokken. De uren voor de algemene werkzaamheden behoeven alleen in mindering te worden gebracht op het arbeidsaanbod voor het gehele jaar.

6. Niet-toegerekende kosten

- a. Kosten van de grond f 240 per ha (3% rente van f 8000 per ha) en f 25 per ha aan grond en waterschapslasten. In ruilverkavelingsgebieden bovendien nog f 40 per ha extra aan ruilverkavelingskosten. Totaal f 240 + f 25 + f 40 = f 305 per ha.
- b. Kosten van de bedrijfsgebouwen 8% van de nieuwwaarde en van het woonhuis 6%. Deze kosten bestaan uit rente, afschrijving, onderhoud, verzekering en andere lasten.
- c. Kosten van de trekker 20% en van de overige werktuigen 15% van de nieuwwaarde. Bovendien f 35 brandstofkosten per ha. De werktuigeninventaris is gegeven in tabel 11.
- d. Verdeling van de jaarlijkse kosten over rente, afschrijving, onderhoud, enz.

Tabel 10. Kosten per jaar in % van de nieuwwaarde

Omschrijving	Gem. % rente	% afschrijving	% onderhoud lasten/verz.	Totaal
Bedrijfsgebouwen	2,5	4,0	1,5	8,0 %
Woonhuis	2,5	2,0	1,5	6,0 %
Werktuigen	3,0	8,0	4,0	15,0 %
Trekker	3,0	10,0	7,0	20,0 %
Grond	3,0	-	0,8	3,8 %
Vee	5,0	-	-	5,0 %

- e. Arbeidsloon gezinsleden f 2500 per jaar.
- f. Algemene kosten met inbegrip van auto f 1600 per bedrijf en vermeerderd met f 30 per ha.

Deze kosten hebben alleen betrekking op het grasland en het bouwland.

Tabel 11. Werktuigeninventaris en jaarlijkse kosten in gld.

Code	Omschrijving	Oppervlakte in ha							
		5	10	15	20	25	30	35	40
	<u>Algemeen</u>								
42.80 T1	Kunstmeststrooier	400	800	800	800	800	800	800	800
61.69 T2	Voorlader/hooidrager	1250	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
	Landbouwwagens	1000	2000	2000	2000	2000	3000	3000	3000
	Gereedschap	1000	1200	1500	2000	2000	2000	2000	2000
	Totaal (a)	3650	6500	6800	7300	7300	8300	8300	8300
	<u>Grasland en rundvee</u>								
1 M 1 e	Melkmachine en melkleiding	4000	4500	5000	5500	5500	5500	5500	5500
46.20 T1	Weidesleep	300	300	350	350	350	350	350	350
51.14 T1	Maaibalk	550	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100
57.20 T1	Schudder	900	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
55.17 T1	Harkkeerder	650	1300	1300	1300	1300	1300	1300	1300
93.67 T2	Transporteur/blazer	1250	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
	Afrastering	600	1000	1400	1500	1500	1500	1500	1500
	Totaal (b)	8250	12500	13450	14050	14050	14050	14050	14050
	<u>Akkerbouw</u>								
16.24/ 18.30	Eggen/rollen	375	750	750	750	750	750	750	750
11.7 T	Ploeg (2-scharig)	600	600	1200	1200	1200	1200	1200	1200
20.25 T	Zaaimachine	250	250	500	500	1000	1000	1000	1000
10.9 T	Stoppelploeg	700	700	700	700	700	700	700	700
13.25 T	Cultivator	300	300	600	600	600	600	600	600
27.14 T	Aardappelpootmachine	200	200	350	500	1000	1000	1000	1000
	Vorenpakker	300	300	600	600	600	600	600	600
32.30 T	Schoffelbalk	700	700	1400	1400	1400	1400	1400	1400
89.3 T1	Knollenplukmachine				1800	1800	1800	1800	1800
	Totaal (c)	3425	3800	6100	8050	9050	9050	9050	9050
	Totaal (a+b+c)	15325	22800	26350	29400	30400	31400	31400	31400
	Trekker	4000	8000	8000	9000	9000	10000	10000	10000
	Totaal werktuigen + trekker	19325	30800	34350	38400	39400	41400	41400	41400
	<u>Afschrijving, onderhoud, rente en verzekering</u>								
	Werktuigen (15%)	2299	3420	3953	4410	4560	4710	4710	4710
	Trekker (20%)	800	1600	1600	1800	1800	2000	2000	2000
	Extra voor trekker ¹⁾						150	300	300
	Brandstof (f 35/ha)	175	350	525	700	875	1050	1225	1400
	Totaal jaarlijkse kosten	3274	5370	6078	6910	7235	7760	8085	8410

1) 1,5% per 100 werkuren boven 1000 werkuren per jaar

7. Vermogensbehoefte

- a. Grond f 8000 per ha, exclusief gebouwen.
- b. Woonhuis f 40000.
- c. Gebouw voor rundvee f 2500 per melkkoe, inclusief jongvee, voederberging en werktuigenberging.
- d. Gebouw voor veredeling, inclusief installaties:

Mestvarkens	f	175	per mestvarkens
Zeugen	f	1200	per zeug
Legkippen	f	13	per kip
Slachtkuikens f 80 per m ² of	f	5	per kuiken

- e. Vermogen voor levende inventaris:

Melkkoeien inclusief jongvee	f	1700	per melkkoe
Zeugen	f	600	per zeug
Mestvarkens	f	120	per mestvarken
Leghennen	f	600	per 100 hennen
Slachtkuikens	f	125	per 100 kuikens

- f. Vermogen voor de gewassen:

Graan	f	600	per ha
Graan + stoppelknollen	f	800	per ha
Hakvruchten	f	1000	per ha.

8. Vermogensvoorziening

- a. De financieringsmogelijkheden zijn weergegeven in tabel 12.
- b. Het blanco-krediet dient om een eventueel tekort in de liquide middelen op te vangen.
- c. De voorfinanciering in ruilverkavelingsgebieden voor aankoop grond, uitbreiding van gebouwen of de stichting van nieuwe gebouwen is een zeer gunstige vorm van vermogensvoorziening. De rente en aflossing bedragen 5 % per jaar gedurende 30 jaar. De voorfinanciering is echter aan bepaalde voorwaarden gebonden, zodat deze niet als een normale vorm van vermogensvoorziening is te beschouwen. In de financieringsbegrotingen is hiermede dan ook geen rekening gehouden.
- d. De voorfinanciering voor de ruilverkavelingswerken t.b.v. de grond is gesteld op f 800 per ha. De kosten hiervan zijn reeds in de kosten van de grond opgenomen (5 % van f 800 = f 40 per ha). Het eerste jaar is hiervan de helft aflossing en de helft rente.

9. Liquiditeitsbegrotingen

- a. De rente- en aflossingsverplichtingen van het vreemde vermogen mogen over een tijdvak van een jaar geen teruggang in de liquide middelen veroorzaken. Het eigen vermogen mag gedurende enkele jaren wel vermindern.
- b. Het bedrag van de afschrijvingen is beschikbaar voor de betaling van rente en aflossing. Voor de financiering van vervangingsinvesteringen dient dus in het algemeen opnieuw vreemd vermogen te worden opgenomen.
- c. De uitgaven van de boer en zijn gezin voor levensonderhoud (o.a. huishoudgeld, privé-verbruik van produkten uit eigen bedrijf, ziekte- en studiekosten), belastingen, premies AOW/AWW, premies levensverzekeringen en schenkingen zijn gesteld op f 10000 per jaar. De rente, aflossing en onderhoud van het woonhuis komen ten laste van het bedrijf. De gezinsleden ontvangen loon voor hun arbeid in het bedrijf.

Tabel 12. Financieringsmogelijkheden

Zekerheid	Max. krediet	Rente in %	Aflossing in %	Totaal	Volg-orde
<u>Grond</u>	f 4500 per ha	6	3	9	2
<u>Gebouwen</u>					
Woonhuis	f 24000 per bedr.	6	3	9	2
Rundvee	f 1250 per melkkoe	6	4	10	3
Fokzeugen	f 600 per fokzeug	6	4	10	3
Mestvarkens	f 90 per mestvarken	6	4	10	3
Leghennen	f 6,50 per leghen	6	4	10	3
Slachtkuikens	f 2,50 per slachtkuiken	6	4	10	3
<u>Eigendomsoverdracht</u>					
Rundvee	f 500 per melkkoe	7	10	17	4
Werktuigen	30% van vervangingswaarde	7	20	27	5
Mestvarkens	f 120 per mestvarken	7	-	7	1
Leghennen	f 5 per leghen	7	-	7	1
Slachtkuikens	f 1 per slachtkuiken	7	-	7	1
<u>Blanco</u>	f 5000 per bedrijf	7	-	7	1
<u>Borgstellingsfonds</u>	-	7	5	12	6

10. Discussiepunten over de uitgangsgegevens

1. Geeft U de voorkeur aan een vrij sterke wisselbouw of aan akkerbouw met een min of meer normale vruchtwisseling? Bestaat hierbij verschil in de N-behoefte van het grasland en het opbrengstniveau van de gewassen?
2. Is het juist, het aantal melkkoeien op minimaal 12 stuks te stellen?
3. Is het mogelijk om een redelijk rantsoen samen te stellen uit maaikneuskuil, voeraardappelen en stro?
4. In het basisrantsoen is 1,6 kg krachtvoer per gve per staldag opgenomen. Kan dit krachtvoer geheel of gedeeltelijk worden vervangen door voeraardappelen?
5. Is het juist om voeraardappelen te beschouwen als een marktbaar gewas?
6. Ziet U voordeel in een systeem om de veebezetting per ha grasland nog verder uit te breiden dan 3,25 gve en in tijden van grastekort bij te voeren met produkten van het bouwland?
7. Bestaat er bij het aangehouden vrij lage arbeidsinkomen per varken of per stuks pluimvee nog aanleiding om bij het vergelijken van de diverse bedrijfsplannen met een extra prijsrisico in de veredelingssector rekening te houden?

II. BEDRIJFSPLANNEN

1. Inleiding

a. Program-planning

De bedrijfsplannen zijn berekend volgens de methode van de program-planning. Zie hiervoor "Program-planning. Een hulpmiddel voor het opstellen van bedrijfsbegrotingen". Drs. J. Kamminga en ir. M.J. de Vries. PAW-publikatie nr. 25, maart 1965.

De gebouwenkosten behoren in normale gevallen tot de niet-toegerekende kosten. De arbeid is in deze studie begroot bij een doelmatige inrichting van de gebouwen. Hierbij is het aantal stuks vee dat bij het aangenomen arbeidsaanbod gehouden kan worden zo groot dat op grote schaal nieuwbouw plaats zal moeten vinden. Daar de kosten van de gebouwen dan variëren met het aantal stuks vee dat in het bedrijfsplan voorkomt is het voor het vinden van optimale plannen nodig de gebouwenkosten toe te rekenen. De program-planning is dus uitgevoerd met saldi minus gebouwenkosten.

Bij het weergeven van de bedrijfsplannen is het gevonden saldo weer verhoogd met de gebouwenkosten. De kosten van de gebouwen komen dan weer onder de niet-toegerekende kosten.

b. Vermogensbehoefte en vermogensvoorziening

De vermogensbehoefte en de vermogensvoorziening zijn berekend overeenkomstig de gegevens in de uitgangspunten. Voor een nadere beschouwing over de financiering zij verwezen naar "Financiering van het landbouwbedrijf". Theoretische achtergronden en praktische toepassing, drs. S. Cuperus en drs. J. Kamminga. PAW-publikatie nr. 28, februari 1966.

De berekening over de vermogensvoorziening geeft een antwoord op de vraag: "Hoe groot moet het eigen vermogen van een ondernemer zijn om op basis van de gegeven uitgangspunten het gevonden bedrijfsplan te kunnen uitvoeren"? Hierbij is eerst het bedrag berekend dat per jaar beschikbaar is voor rente en aflossing. Uit de gegeven financieringsmogelijkheden kan dan het maximaal op te nemen bedrag worden berekend.

Ten slotte zijn zowel de vermogensbehoefte als de vermogensvoorziening weergegeven in de vorm van een balans.

Een voorbeeld van deze berekening van een bedrijf met gemengd grondgebruik van 15 ha met optimaal mestvarkens volgt hierna.

Vermogensbehoefte (bedrijf 15 ha)

Grond	15 ha à f 8000	f	120000
Woonhuis		f	40000
Gebouw rundvee	27,5 melkkoeien à f 2500	f	68750
Gebouw mestvarkens	205 mestv. à f 175	f	35875
Trekker		f	8000
Werktuigen		f	26350
Rundvee	27,5 melkkoeien à f 1700	f	46750
Mestvarkens	205 stuks à f 120	f	24600
Veldinventaris of liquide middelen:			
	2 ha graan + stoppelknollen à f 800	f	1600
	2 ha hakvruchten à f 1000	f	2000
			<hr/>
Totaal		f	373925

Beschikbaar voor rente en aflossing

Arbeidsinkomen boer		f	12175
Berekende rente:			
Grond	f 120000 à 3%	f	3600
Gebouw rundvee	f 68750 à 2,5%	f	1719
Gebouw mestvarkens	f 35875 à 2,5%	f	897
Trekker	f 8000 à 3%	f	240
Werktuigen	f 26350 à 3%	f	790
Rundvee	f 46750 à 5%	f	2343
Mestvarkens	205 st à f 7	f	1435
Gewassen	f 3600 à 5%	f	180
			<hr/>
			f 11204
Afschrijvingen:			
Gebouw rundvee	f 68750 à 4%	f	2750
Gebouw mestvarkens	f 35875 à 4%	f	1435
Trekker	f 8000 à 10%	f	800
Werktuigen	f 26350 à 8%	f	2108
			<hr/>
			f 7093
Totaal		f	30472
Privé-uitgaven		f	10000
Onderhoud woning (f 40000 à 1,5%)		f	600
			<hr/>
			f 10600
Beschikbaar voor rente en aflossing		f	19872

Keuze financiële structuur

Bij de keuze van de financiële structuur wordt begonnen met de financieringsmogelijkheden waarvan het percentage rente en aflossing het kleinst is: Zie hiervoor de uitgangspunten vermogensvoorziening.

Tabel 13. Keuze financiële structuur

Omschrijving	Bedrag	Rente		Aflossing		Totaal	
		%	bedrag	%	bedrag	%	bedrag
Mestvarkenskrediet	f 24600	7	f 1722	-	-	7	f 1722
Hyp. grond	f 67500	6	f 4050	3	f 2025	9	f 6075
Hyp. woonhuis	f 24000	6	f 1440	3	f 720	9	f 2160
Hyp. geb. rundvee	f 34375	6	f 2063	4	f 1375	10	f 3438
Hyp. geb. mestvarkens	f 18450	6	f 1107	4	f 738	10	f 1845
Eigendomsoverdracht rundv.	f 13750	7	f 963	10	f 1375	17	f 2338
Eigendomsoverdracht werkt.	f 8500	7	f 595	20	f 1699	27	f 2294
Totaal	f 131175		f 11940		f 7932		f 19872

Uit deze berekeningen kan thans de balans worden opgesteld. Hierbij is zowel de balans aan het begin als aan het einde van het eerste jaar gegeven om een globale indruk te krijgen van het verloop van het eigen vermogen.

Tabel 14. Balansen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	f 120000	f 120000	Ruilverk. schuld	f 12000	f 11700
			Krediet mestvarkens	f 24600	f 24600
Woonhuis	f 40000	f 39200	Hyp. grond	f 67500	f 65475
Geb. rundvee	f 68750	f 66000	Hyp. woonhuis	f 24000	f 23280
Geb. mestvarkens	f 35875	f 34440			
Trekker	f 8000	f 7200	Hyp. geb. rundvee	f 34375	f 33000
Werktuigen	f 26350	f 24242	Hyp. geb. mestvarkens	f 18450	f 17712
Rundvee	f 46750	f 46750	Eigend. overdr. rundv.	f 13750	f 12375
Mestvarkens	f 24600	f 24600	Eigend. overdr. werktuigen	f 8500	f 6801
Veldinventaris of liq. middelen	f 3600	f 3600	Eigen vermogen	f 170750	f 171089
Totaal	f 373925	f 366032	Totaal	f 373925	f 366032

Op de debetzijde van de balans is de vermogensbehoefte gegeven. Aan het eind van het eerste jaar is deze verminderd met f 7893. Dit is gelijk aan de afschrijvingen nl. f 7093 + f 800 voor het woonhuis.

Op de creditzijde van de balans is de vermogensvoorziening gegeven. De kosten van de ruilverkavelingsschuld zijn reeds in de bedrijfsbegroting opgenomen, zodat bij de keuze van de financiële structuur deze schuld buiten beschouwing kon blijven. Het minimaal benodigd eigen vermogen bedraagt f 170750. De vermogensvoorziening aan het einde van het eerste jaar wordt gevonden door de bedragen aan het begin van het eerste jaar met de aflossingen te verminderen. De afschrijvingen zijn f 7893, de aflossingen f 7932 + f 300 op de ruilverkavelingsschuld. Het verschil is dus f 339. Het eigen vermogen stijgt hierdoor met f 339 (f 170750 + f 339 = f 171089).

Het eigen vermogen stijgt iets, de liquide middelen zijn aan het begin en aan het eind van het jaar f 3600. Eventuele tussentijdse liquiditeitsmoeilijkheden kunnen worden opgevangen door het opnemen van blanco-krediet. Uit uitgevoerde berekeningen blijkt echter dat dit bij deze bedrijven nauwelijks nodig is.

Tabel 15 Keuzeschema voor bedrijven met gemengd grondgebruik in het Zuidelijk zandgebied

Activiteiten	Beperkende productiefactoren										Overige beperkingen									
	Arbeid in de periode																			
	I Van: 1/3 tot: 1/5		II Van: 15/5 tot: 15/5		III Van: 15/9 tot: 16/10		IV Van: 16/10 tot: 16/11		V Van: 1/1 tot: 1/1											
Cultuurgrond		5 - 4 ha		m.u.		m.u.		m.u.		m.u.		m.u.								
eenheid	saldo per eenh.	rangorde	max. eenh. in %	per eenheid	saldo per uur	per eenheid	saldo per uur	per eenheid	saldo per uur	per eenheid	saldo per uur	per eenheid	saldo per uur							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
rogge	1	750	11	50	2	375	2	-	-	-	7	107	12	2	375	1	22	34	1	max. 20 are per ha grasl. 80; 10 % van de opp. grasl. 5 ds
rogge en stoppelknollen	1	1290	7	50	2	645	1	-	-	-	5	258	4	20	65	11	75	17	3	
stoppelkn. en zomerg.	1	1290	7	50	5	215	4	-	-	-	-	-	-	18	72	10	74	17	3	
Zomergraan	1	750	11	50	6	125	7	-	-	-	2	375	3	-	-	-	22	34	1	
Suikerbieten (k. verk.)	1	1610	3	20	8	201	5	38	42	10	4	402	2	16	101	9	111	15	5	
Suikerbieten (k. ink.)	1	1940	1	20	8	243	3	36	51	9	4	485	1	56	35	13	151	13	6	max 40 are per ha grasl. (5 ds)
Cons.aardappelen	1	1400	5	33	10	140	6	7	200	1	13	108	11	28	50	12	82	17	4	
Voeraardappelen	1	1070	10	33	10	107	8	7	153	2	12	89	13	3	357	2	45	24	2	
1,4 mk 10 ds HM 150 N	1	1100	9	80	16	61	6	11	100	6	5	220	6	6	183	4	98	11	7	
1,9 mk 10 ds HM 400 N	1	1350	6	80	23	59	10	13	104	5	6	225	5	8	169	6	123	11	8	
2,5 mk 5 ds M 400 N	1	1520	4	60	29	52	13	14	109	3	8	190	10	10	152	8	145	10	11	maximaal
2,5 mk 5 ds V 400 N	1	1640	2	80	25	57	11	13	91	7	8	205	8	10	164	7	158	10	12	20% grasland en 12 melkkoeien
1,8 mk 5 ds M 150 N	1	1190	8	60	22	54	12	11	108	4	6	193	9	7	170	5	110	11	9	
1,8 mk 5 ds V 150 N	1	1290	7	60	22	59	10	15	86	8	6	215	7	7	184	3	123	10	10	normaal uren
Mestvarkens (arb. ink.)	100	1800		100	52	35		26	69		26	65		26	65		312	6		per jaar per halve maand
Fokzeugen (arb. ink.)	10	1780		10	52	34		26	68		26	68		26	68		312	6		
Reghennen (arb. ink.)	1000	1700		1000	56	30		28	61		28	61		28	61		335	5		
Slachtkuikens (arb. ink.)	1000	515		1000	20	26		10	52		10	52		10	52		120	4		
1) Het percentage voor de bouwlandactiviteiten heeft betrekking op de oppervlakte bouwland																				
Het percentage voor de graslandactiviteiten heeft betrekking op de oppervlakte cultuurgrond																				
Drukke periode																				
boer 120																				
gezinsl. 40																				
totaal 160																				
constant 20																				
over 2720																				
113																				
aantal 3600																				
alg. werk 400																				
over 3200																				
constant 480																				
over 2720																				
113																				
beschikbaar 140																				

2. Plannen zonder veredeling

Tabel 16 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 5 tot 20 ha zonder veredeling

	Oppervlakte in ha			
	5	10	15	20
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	-	-	-	1,5
Stoppelknollen en zomergraan	0,5	1,0	1,5	1,5
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuijen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	-	0,5	1,0	1,5
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	5,0
2,5 mk 5 ds V 400 N	4,0	8,0	12,0	10,0
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	4,0	8,0	12,0	15,0
Grasland in % van oppervlakte	80	80	80	75
Hakvruchten in % van oppervlakte	10	10	10	10
Graan in % van oppervlakte	10	10	10	15
Aantal melkkoeien	10,0	20,0	30,0	37,5
Oppervlakte maaikneuzen	-	-	-	4,30
Oppervlakte voordrogen	4,52	9,04	13,56	11,30
Totale voederwinning	4,52	9,04	13,56	15,60
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	377	253	129	34
Per. II mei 2/juni 1	189	113	38	0
Per. III sept. 2/okt. 1	245	208	169	130
Per. IV okt. 2/nov. 1	203	140	77	3
Per. V gehele jaar	1975	1265	554	7,6
Totaal saldo in guldens	10175	20080	29985	38440
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	1525	3050	4575	6100
Gebouwen (f 200/mk)	2000	4000	6000	7500
Werktuigen	3275	5370	6080	6910
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	1750	1900	2050	2200
Totaal niet-toegerekende kosten	11050	16820	21205	25210
Arbeidsinkomen van de boer	%. 875	3260	8700	13230
Berekende rente	3302	6368	9196	11711
Afschrijvingen	2626	4624	5908	7002
Totaal	5053	14252	23884	31943
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	%. 5547	3652	13284	21343

Tabel 17 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 5 tot 20 ha zonder veredeling

5 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	40000	40000	Ruilverk. schuld	4000	3900
Woonhuis	40000	39200			
Geb. rundvee	25000	24000			
Trekker en werktuigen	19325	17699			
Rundvee	17000	17000			
Veldinventaris of liquide middelen	900	4647	Eigen vermogen	138225	129352
Totaal	142225	133252	Totaal	142225	133252

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

97

97

10 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	40600	39384
Geb. rundvee	50000	48000			
Trekker en werktuigen	30800	28176			
Rundvee	34000	34000			
Veldinventaris of liquide middelen	1800	1800	Eigen vermogen	188000	183992
Totaal	236600	231176	Totaal	236600	231176

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

79

80

15 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. rundvee	75000	72000	Hyp. geb. rundvee	37500	36000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Eigendomsov. rundvee	7600	6833
Rundvee	51000	51000			
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	174450	173054
Totaal	323050	316342	Totaal	323050	316342

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

54

55

20 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	160000	160000	Ruilverk. schuld	16000	15600
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	114000	110530
Geb. rundvee	93750	90000	Hyp. geb. rundvee	46900	45024
Trekker en werktuigen	38400	35148	Eigendomsov. rundvee	18800	16920
Rundvee	63750	63750	Eigendomsov. werktuigen	11500	9200
Veldinventaris of liquide middelen	4400	4400	Borgstellingsfonds	800	764
			Eigen vermogen	192300	194410
Totaal	400300	392498	Totaal	400300	392498

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

48

50

Tabel 18 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 25 tot 40 ha zonder veredeling

Omschrijving	Oppervlakte in ha			
	25	30	35	40
Rogge	3,5	5,5	2,0	6,0
Rogge en stoppelknollen	1,5	1,0	1,0	1,0
Stoppelknollen en zomergraan	1,5	1,5	1,0	1,0
Zomergraan	-	2,0	11,0	11,0
Suikerbieten (koppen verkopen)	1,0	1,0	1,5	1,5
Suikerbieten (koppen inkuilen)	-	-	-	-
Consumptie-aardappelen	2,0	2,0	3,5	3,5
Voeraardappelen	1,5	4,0	4,0	6,5
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	10,0	10,0	6,5	4,0
2,5 mk 5 ds V 400 N	4,0	3,0	4,5	5,5
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	11,8	13,0	11,0	11,5
Grasland in % van oppervlakte	56	44	31	24
Hakvruchten in % van oppervlakte	18	23	26	29
Graan in % van oppervlakte	26	33	43	47
Aantal melkkoeien	35,0	32,5	27,5	23,8
Oppervlakte maaikneuzen	8,60	8,60	5,59	3,44
Oppervlakte voordrogen	4,52	3,39	5,09	6,22
Totaal voederwinning	13,12	11,95	10,68	9,56
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	32	23	16	26
Per. II mei 2/juni 1	5	5	1	2
Per. III sept. 2/okt. 1	87	47	51	5
Per. IV okt. 2/nov. 1	1	7	6	6
Per. V gehele jaar	4	10	0	2
Totaal saldo in gulden	41270	44160	46685	49450
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	7625	9150	10675	12200
Gebouwen (f 200/mk)	7000	6500	5500	4750
Werktuigen	7235	7760	8085	8410
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	2350	2500	2650	2800
Totaal niet toegerekende kosten	26710	28410	29410	30660
Arbeidsinkomen van de boer	14560	15750	17275	18790
Berekende rente	12801	13917	14624	15515
Afschrijvingen	6832	6762	6362	5887
Totaal	34193	36429	38251	40192
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	23593	25829	27651	29592

Tabel 19 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 25 tot 40 ha zonder veredeling

25 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	200000	200000	Ruilverk. schuld	20000	19500
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	136500	132405
Geb. rundvee	87500	84000	Hyp. geb. rundvee	43800	42048
Trekker en werktuigen	39400	36068	Eigendomsov. rundvee	17500	15750
Rundvee	59500	59500	Eigendomsov. werktuigen	11800	9440
Veldinventaris of liquide middelen	9000	9000	Borgstellingsfonds	6400	6081
			Eigen vermogen	199400	202544
Totaal	435400	427768	Totaal	435400	427768
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				46	47

30 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	240000	240000	Ruilverk. schuld	24000	23400
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	155000	152300
Geb. rundvee	81250	78000	Hyp. geb. rundvee	40600	38976
Trekker en werktuigen	41400	37888	Eigendomsov. rundvee	16300	14670
Rundvee	55250	55250	Eigendomsov. werktuigen	12400	9920
Veldinventaris of liquide middelen	13500	13500	Borgstellingsfonds	11200	10644
			Eigen vermogen	207900	211998
Totaal	471400	463838	Totaal	471400	463838
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				44	46

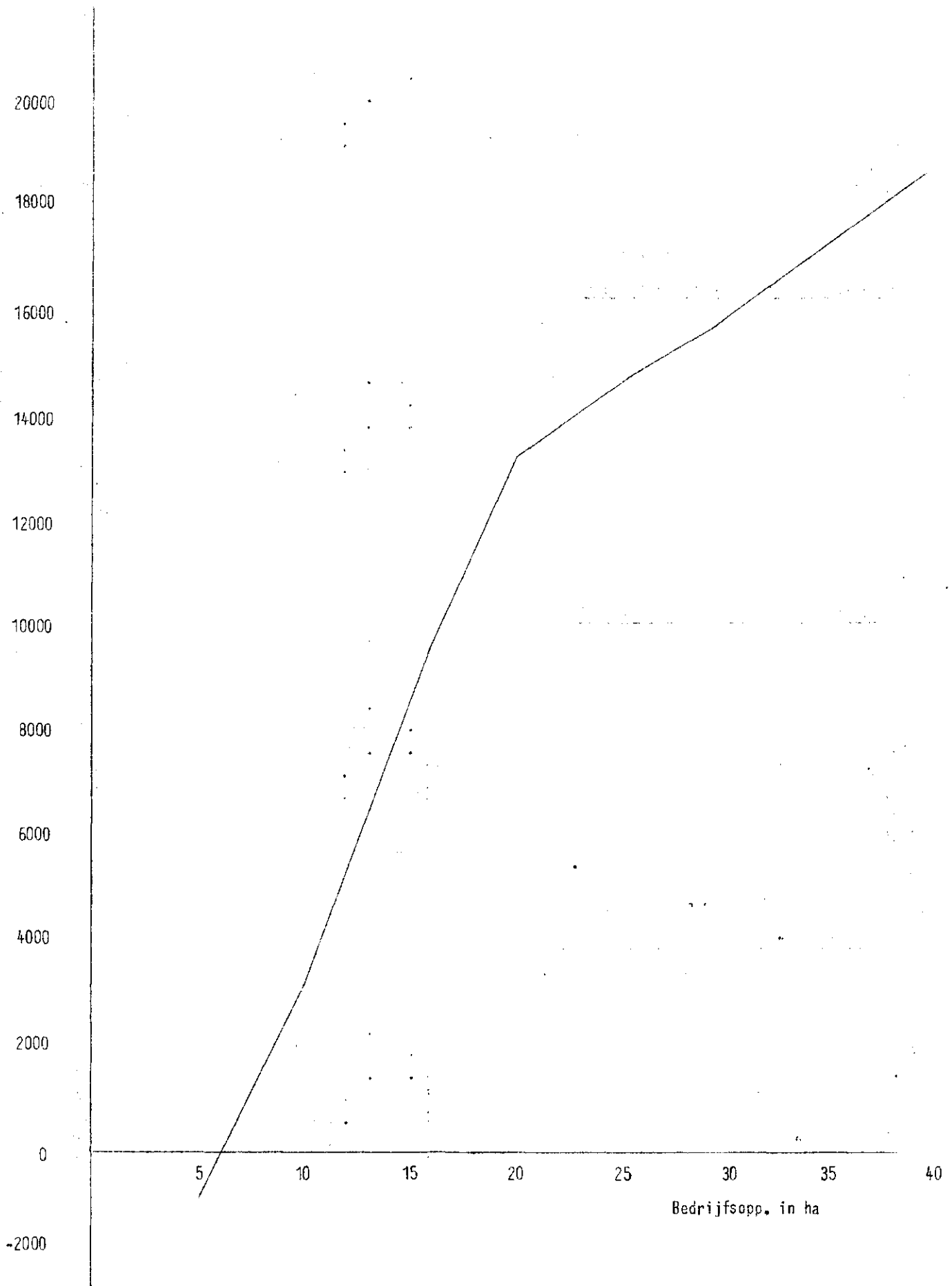
35 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	280000	280000	Ruilverk. schuld	28000	27300
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	181500	176055
Geb. rundvee	68750	66000	Hyp. geb. rundvee	34400	33024
Trekker en werktuigen	41400	37788	Eigendomsov. rundvee	13800	12420
Rundvee	46750	46750	Eigendomsov. werktuigen	12400	9920
Veldinventaris of liquide middelen	18400	18400	Borgstellingsfonds	18300	17389
			Eigen vermogen	206900	212030
Totaal	495300	488138	Totaal	495300	488138
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				42	43

40 ha gemengd grondgebruik zonder veredeling

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	320000	320000	Ruilverk. schuld	32000	31200
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	204000	197880
Geb. rundvee	59375	57000	Hyp. geb. rundvee	29800	28608
Trekker en werktuigen	41400	37888	Eigendomsov. rundvee	11950	10710
Rundvee	40375	40375	Eigendomsov. werktuigen	12400	9920
Veldinventaris of liquide middelen	23300	23300	Borgstellingsfonds	24000	22799
			Eigen vermogen	210350	216646
Totaal	524450	517763	Totaal	524450	517763
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				40	42

Fig. 1. Arbeidsinkomen van de boer op bedrijven met gemengd grondgebruik zonder veredeling
Arbeidsinkomen van
de boer in gld.

Conclusies en discussiepunten over de bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik zonder veredeling

1. In grote lijnen verlopen de bedrijfsplannen als volgt:
 - a. Tot en met 15 ha komt het maximum aan grasland voor. Het bouwplan bestaat hierbij uit graan en stoppelknollen, suikerbieten en consumptie-aardappelen.
 - b. Bij 20 ha neemt de oppervlakte bouwland ook relatief toe en wordt het maximum aan melkkoeien bereikt.
 - c. Na 20 ha blijft het bouwplan bestaan uit maximaal stoppelknollen en aardappelen. De oppervlakte graan neemt vrij sterk toe en het aantal melkkoeien vermindert.
2. Na 15 ha wordt het voordrogen gedeeltelijk vervangen door maaikneuzen.
3. In deze studie komen bij de bedrijven zonder veredeling de kleinere bedrijven ongunstig naar voren omdat de uren van het gezin en de werktuigeninventaris niet voldoende zijn benut. Hebt U er behoefte aan om voor deze bedrijven uit te gaan van een minimum aan inventaris, daarop de arbeidsbegrotingen en de saldiberekeningen te baseren en deze bedrijven opnieuw te begroten?
4. Het arbeidsinkomen van de boer is bij de verschillende bedrijfstypen als volgt:

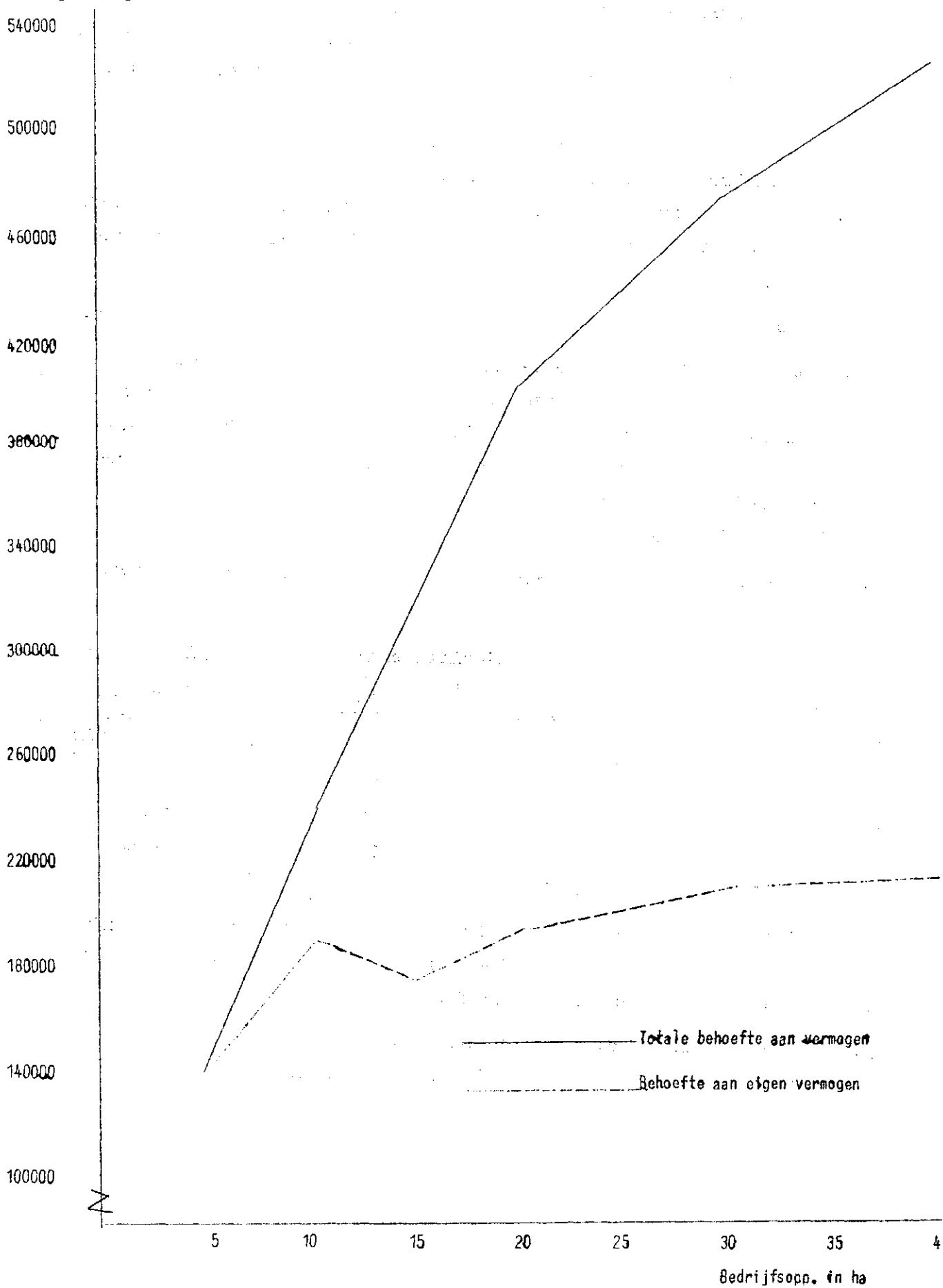
Oppervlakte in ha	Arbeidsinkomen van de boer in gld		
	Akkerbouw- bedrijven	Weide- bedrijven	Bedrijven met gemengd grondgebruik
15	2575	10005	8780
20	5735	11750	13230
25	9320	10250	14560
30	12030	-	15750

Bij de bedrijven van 15 ha zonder veredeling geeft het weidebedrijf het hoogste inkomen. Bij de bedrijven van 20 ha en groter nemen de bedrijven met gemengd grondgebruik de gunstigste plaats in.

5. Voor een redelijk arbeidsinkomen van de boer dienen de bedrijven met gemengd grondgebruik tenminste 25 à 30 ha te zijn.

Fig. 2. Behoeftte aan vermogen op bedrijven met gemengd grondgebruik zonder veredeling bij eigendom van grond en gebouwen

Vermogen in gld.

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte en de vermogensvoorziening op bedrijven met gemengd grondgebruik zonder veredeling

1. De minimale behoefte aan eigen vermogen is op het bedrijf van 15 ha iets lager dan op de overige bedrijven. Het rente- en aflossingspercentage van het vreemd vermogen is hier iets lager dan op de overige bedrijven omdat slechts een gedeelte van de zakelijke zekerheid is benut.

Oppervlakte in ha.	Beschikbaar voor rente en aflossing in gld.	Vreemd vermogen in gld.	Rente en aflossing in % van vreemd vermogen
15	13284	148600	8,9
20	21343	208000	10,3
25	23593	236000	10,0
30	25829	263500	9,8

2. De ontwikkeling van het eigen vermogen verloopt op de kleinere bedrijven het eerste jaar veel ongunstiger dan op de grotere bedrijven.

Oppervlakte in ha	Toename eigen vermogen in gld.	Oppervlakte in ha	Toename eigen vermogen in gld.
5	- 8873	25	+ 3144
10	- 4008	30	+ 4098
15	- 1396	35	+ 5130
20	+ 2110	40	+ 6296

3. Het privéverbruik is voor alle bedrijven gelijk verondersteld. De grote re bedrijven betalen echter iets meer belasting. Wel vindt er een kleine correctie plaats door het verschil tussen te betalen rente en berekende rente. De aflossing voor de ruilverkaveling die onder de niet-toegerekende kosten is gerekend, verhoogt ook het fiscaal inkomen.

Oppervlakte in ha	Berekende rente in gld.	Te betalen rente in gld.	Renteverschil in gld.	Aflossing ruilverkaveling in gld.	Arbeidsinkomen boer in gld.	Globaal fiscaal inkomen in gld.
15	9196	8272	924	300	8780	10004
20	11711	11831	*/. 120	400	13230	13510
25	12801	13317	*/. 516	500	14560	14544
30	13917	14769	*/. 852	600	15750	15498

3. Plannen met beperkte veredeling

Tabel 20 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 5 ha met beperkte veredeling

Omschrijving	Nestvarkens	Fokzeugen	Lebhennen	Slachtkuikens
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	-	-	-	-
Stoppelknollen en zomergraan	0,5	0,5	0,5	0,5
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuilen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	-	-	-	-
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds V 400 N	4,0	4,0	4,0	4,0
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	4,0	4,0	4,0	4,0
Grasland in % van oppervlakte	80	80	80	80
Hakvruchten in % van oppervlakte	10	10	10	10
Graan in % van oppervlakte	10	10	10	10
Aantal melkkoeien	10	10	10	10
Aantal stuks varkens of pluimvee	630	63	5900	16500
Oppervlakte hooien	-	-	-	-
Oppervlakte maaikneuzen	-	-	-	-
Oppervlakte voordrogen	4,52	4,52	4,52	4,52
Totaal voederwinning	4,52	4,52	4,52	4,52
Voederwinning in % van oppervlakte grasland	113	113	113	113
<u>Niet benutte uren</u>				
Per. I maart/april	49	49	47	47
Per. II mei 2/juni 1	25	25	24	24
Per. III sept. 2/okt. 1	81	81	80	80
Per. IV okt. 2/nov. 1	39	39	38	38
Per. V gehele jaar	10	10	% 7	% 5
Totaal saldo in geldens	30335	27437	26341	25273
<u>Niet toegerekende kosten in gld.</u>				
Grond (f 305/ha)	1525	1525	1525	1525
Gebouwen rundvee (f 200/mk)	2000	2000	2000	2000
Gebouw veredeling	8820	6048	6136	6600
Werktuigen	3275	3275	3275	3275
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	1750	1750	1750	1750
Totaal niet-toegerekende kosten	19870	17098	17186	17650
Arbeidsinkomen van de boer	10465	10339	9155	7623
Berekende rente	10468	6767	6989	5694
Afschrijvingen	7036	5650	5594	5926
Totaal	27969	22756	21838	19243
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	17369	12156	11238	8643

Tabel 21. Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 5 ha met beperkte veredeling

5 ha gemengd grondgebruik met beperkt mestvarkens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	40000	40000	Ruilverk. schuld	4000	3900
Woonhuis	40000	39200	Krediet mestvarkens	75600	75600
Geb. rundvee	25000	24000	Hyp. grond/woonhuis	46500	45105
Geb. mestvarkens	10250	105840	Hyp. geb. rundvee	12500	12000
Trekker en werktuigen	19325	17699	Hyp. geb. mestvarkens	50400	48384
Rundvee	17000	17000	Eigendomsov. rundvee	5000	4500
Mestvarkens	75600	75600	Eigendomsov. werktuigen	2800	2246
Veldinventaris of liquide middelen	900	900	Eigen vermogen	131275	128504
Totaal	328075	320239		328075	320239

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 40 40

5 ha gemengd grondgebruik met beperkt fokzeugen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	40000	40000	Ruilverk. schuld	4000	3900
Woonhuis	40000	39200	Krediet fokzeugen	-	-
Geb. rundvee	25000	24000	Hyp. grond/woonhuis	46500	45105
Geb. fokzeugen	75600	72576	Hyp. geb. rundvee	12500	12000
Trekker en werktuigen	19325	17699	Hyp. geb. fokzeugen	37800	36288
Rundvee	17000	17000	Eigendomsov. rundvee	5000	4500
Fokzeugen	37800	37800	Eigendomsov. werktuigen	5800	4640
Veldinventaris of liquide middelen	900	900	Borgstellingsfonds	4400	4183
			Eigen vermogen	139625	138559
Totaal	255625	249175	Totaal	255625	249175

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 55 56

5 ha gemengd grondgebruik met beperkt leghennen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	40000	40000	Ruilverk. schuld	4000	3900
Woonhuis	40000	39200	Krediet leghennen	29500	29500
Geb. rundvee	25000	24000	Hyp. grond/woonhuis	46500	45105
Geb. leghennen	76700	73632	Hyp. geb. rundvee	12500	12000
Trekker en werktuigen	19325	17699	Hyp. geb. leghennen	37400	35906
Rundvee	17000	17000			
Leghennen	35400	35400			
Veldinventaris of liquide middelen	900	900	Eigen vermogen	124425	121420
Totaal	254325	247831	Totaal	254325	247831

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 49 49

5 ha gemengd grondgebruik met beperkt slachtkuikens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	40000	40000	Ruilverk. schuld	4000	3900
Woonhuis	40000	39200	Krediet slachtkuikens	16500	16500
Geb. rundvee	25000	24000	Hyp. grond/gebouwen	46500	45105
Geb. slachtkuikens	82500	79200	Hyp. geb. rundvee	12500	12000
Trekker en werktuigen	19325	17699	Hyp. geb. slachtkuikens	20500	19677
Rundvee	17000	17000			
Slachtkuikens	20625	20625			
Veldinventaris of liquide middelen	900	900	Eigen vermogen	145350	141442
Totaal	245350	238624	Totaal	245350	238624

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 59 59

Tabel 22 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 10 ha met beperkte veredeling

Omschrijving	Mestvarkens	Fokzeugen	Leghennen	Slachtkuiken
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	-	-	-	-
Stoppelknollen en zomergraan	1,0	1,0	1,0	1,0
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuilen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	0,5	0,5	0,5	0,5
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds V 400 N	8,0	8,0	8,0	8,0
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	8,0	8,0	8,0	8,0
Grasland in % van oppervlakte	80	80	80	80
Hakvruchten in % van oppervlakte	10	10	10	10
Graan in % van oppervlakte	10	10	10	10
Aantal melkkoeien	20	20	20	20
Aantal stuks varkens of pluimvee	405	40	3800	10600
Oppervlakte hooien	-	-	-	-
Oppervlakte maaikeuzen	-	-	-	-
Oppervlakte voordrogen	9,04	9,04	9,04	9,04
Totaal voederwinning	9,04	9,04	9,04	9,04
Voederwinning in % van oppervlakte grasland	113	113	113	113
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	42	45	40	41
Per. II mei 2/juni 1	8	9	7	7
Per. III sept. 2/okt. 1	103	104	102	102
Per. IV okt. 2/nov. 1	35	36	34	34
Per. V gehele jaar	1	17	*/. 11	*/. 7
Totaal saldo in guldens	33040	31040	30492	29779
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	3050	3050	3050	3050
Gebouwen rundvee (f 200/mk)	4000	4000	4000	4000
Gebouw veredeling	5670	3840	3952	4240
Werktuigen	5370	5370	5370	5370
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	1900	1900	1900	1900
Totaal niet-toegerekende kosten	22490	20660	20772	21060
Arbeidsinkomen van de boer	10550	10380	9720	8719
Berekende rente	10975	8568	8743	7905
Afschrijvingen	7459	6544	6600	6744
Totaal	28964	25492	25063	23368
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	18384	14892	14463	12768

Tabel 23 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 10 ha met beperkte veredeling

10 ha gemengd grondgebruik met beperkt mestvarkens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet mestvarkens	48600	48600
Geb. rundvee	50000	48000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. mestvarkens	70875	68040	Hyp. geb. rundvee	25000	24000
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. mestvarkens	36500	35040
Rundvee	34000	34000	Eigendomsov. rundvee	10000	9000
Mestvarkens	48600	48600	Eigendomsov. werktuigen	3400	2716
Veldinventaris of liquide middelen	1800	1800	Eigen vermogen	155575	153730
Totaal	356075	347816	Totaal	356075	347816

Minimaal benodigde eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

44 44

10 ha gemengd grondgebruik met beperkt fokzeugen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet fokzeugen	-	-
Geb. rundvee	50000	48000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. fokzeugen	48000	46080	Hyp. geb. rundvee	25000	24000
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. fokzeugen	24000	23040
Rundvee	34000	34000	Eigendomsov. rundvee	10000	9000
Fokzeugen	24000	24000	Eigendomsov. werktuigen	7700	6157
Veldinventaris of liquide middelen	1800	1800	Eigen vermogen	164900	164329
Totaal	308600	301256	Totaal	308600	301256

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

53 55

10 ha gemengd grondgebruik met beperkt leghennen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet leghennen	19000	19000
Geb. rundvee	50000	48000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. leghennen	49400	47424	Hyp. geb. rundvee	25000	24000
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. leghennen	24700	23712
Rundvee	34000	34000	Eigendomsov. rundvee	10000	9000
Leghennen	22800	22800	Eigendomsov. werktuigen	1000	817
Veldinventaris of liquide middelen	1800	1800	Eigen vermogen	152100	150141
Totaal	308800	301400	Totaal	308800	301400

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

49 50

10 ha gemengd grondgebruik met beperkt slachtkuikens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet slachtkuikens	10600	10600
Geb. rundvee	50000	48000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. slachtkuikens	53000	50880	Hyp. geb. rundvee	25000	24000
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. slachtkuikens	26500	25440
Rundvee	34000	34000	Eigendomsov. rundvee	3900	3507
Slachtkuikens	13250	13250			
Veldinventaris of liquide middelen	1800	1800	Eigen vermogen	159850	157029
Totaal	302850	295306	Totaal	302850	295306

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

53 53

Tabel 24 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 15 ha met beperkte veredeling

Omschrijving	Mestvarkens	Fokzeugen	Leghennen	Slachtkuiken
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	-	-	-	-
Stoppelknollen en zomergraan	1,5	1,5	1,5	1,5
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuilen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	1,0	1,0	1,0	1,0
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds V 400 N	12,0	12,0	12,0	12,0
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	12,0	12,0	12,0	12,0
Grasland in % van oppervlakte	80	80	80	80
Hakvruchten in % van oppervlakte	10	10	10	10
Graan in % van oppervlakte	10	10	10	10
Aantal melkkoeien	30,0	30,0	30,0	30,0
Aantal stuks varkens of pluimvee	150	15	1400	4100
Oppervlakte hooien	-	-	-	-
Oppervlakte maaikeuzen	-	-	-	-
Oppervlakte voordrogen	13,56	13,56	13,56	13,56
Totaal voederwinning	13,56	13,56	13,56	13,56
Voederwinning in % van oppervlakte grasland	113	113	113	113
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	51	51	51	47
Per. II mei 2/juni 1	*/. 1	*/. 1	*/. 1	*/. 3
Per. III sept. 2/okt. 1	130	130	130	128
Per. IV okt. 2/nov. 1	38	38	38	36
Per. V gehele jaar	86	86	84	62
Totaal saldo in guldens	34785	34095	33821	33737
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	4575	4575	4575	4575
Gebouwen rundvee (f 200/mk)	6000	6000	6000	6000
Gebouw veredeling	2100	1440	1456	1640
Werktuigen	6080	6080	6080	6080
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	2050	2050	2050	2050
Totaal niet-toegerekende kosten	23305	22645	22661	22845
Arbeidsinkomen van de boer	11480	11450	11160	10892
Berekende rente	10902	10021	10071	9790
Afschrijvingen	6958	6628	6636	6728
Totaal	29340	28099	27867	27410
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	18740	17499	17267	16810

Tabel 25 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 15 ha met beperkte veredeling

15 ha gemengd grondgebruik met beperkt mestvarkens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet mestvarkens	18000	18000
Geb. rundvee	75000	72000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. mestvarkens	26250	25200	Hyp. geb. rundvee	37500	36000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. mestvarkens	13500	12960
Rundvee	51000	51000	Eigendomsov. rundvee	15000	13500
Mestvarkens	18000	18000	Eigendomsov. werktuigen	5900	4718
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	173900	173909
Totaal	367300	359542	Totaal	367300	359542

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

47 48

15 ha gemengd grondgebruik met beperkt fokzeugen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet fokzeugen	-	-
Geb. rundvee	75000	72000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. fokzeugen	18000	17280	Hyp. geb. rundvee	37500	36000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. fokzeugen	9000	8640
Rundvee	51000	51000	Eigendomsov. rundvee	15000	13500
Fokzeugen	9000	9000	Eigendomsov. werktuigen	7600	6068
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	177450	177959
Totaal	350050	342622	Totaal	350050	342622

Minimaal benodigdeigen vermogen in % van vermogensbehoefte

51 52

15 ha gemengd grondgebruik met beperkt leghennen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet leghennen	7000	7000
Geb. rundvee	75000	72000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. leghennen	18200	17472	Hyp. geb. rundvee	37500	36000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. leghennen	9100	8736
Rundvee	51000	51000	Eigendomsov. rundvee	15000	13500
Leghennen	8400	8400	Eigendomsov. werktuigen	4900	3911
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	172650	172612
Totaal	349650	342214	Totaal	349650	342214

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

49 50

15 ha gemengd grondgebruik met beperkt slachtkuikens

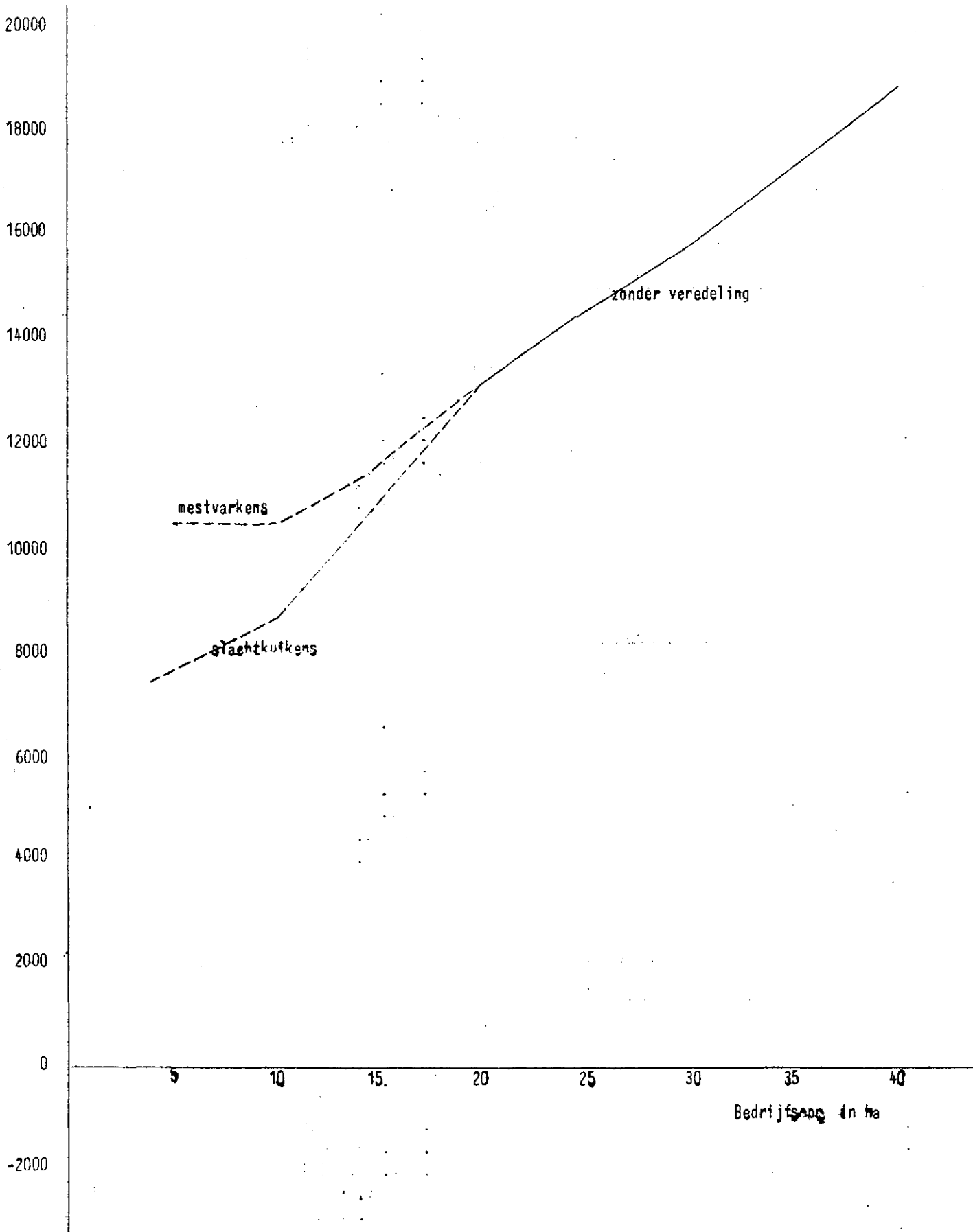
Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet slachtkuikens	4100	4100
Geb. rundvee	75000	72000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. slachtkuikens	20500	19680	Hyp. geb. rundvee	37500	36000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. slachtkuikens	10300	9888
Rundvee	51000	51000	Eigendomsov. rundvee	15000	13500
Slachtkuikens	5125	5125	Eigendomsov. werktuigen	3500	2787
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	174775	174417
Totaal	348675	341147	Totaal	348675	341147

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

50 51

Fig. 3. Arbeidsinkomen van de boer op bedrijven met gemengd grondgebruik met beperkte veredeling

Arbeidsinkomen van
de boer in gld.

Conclusies en discussiepunten over de bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik met beperkte veredeling

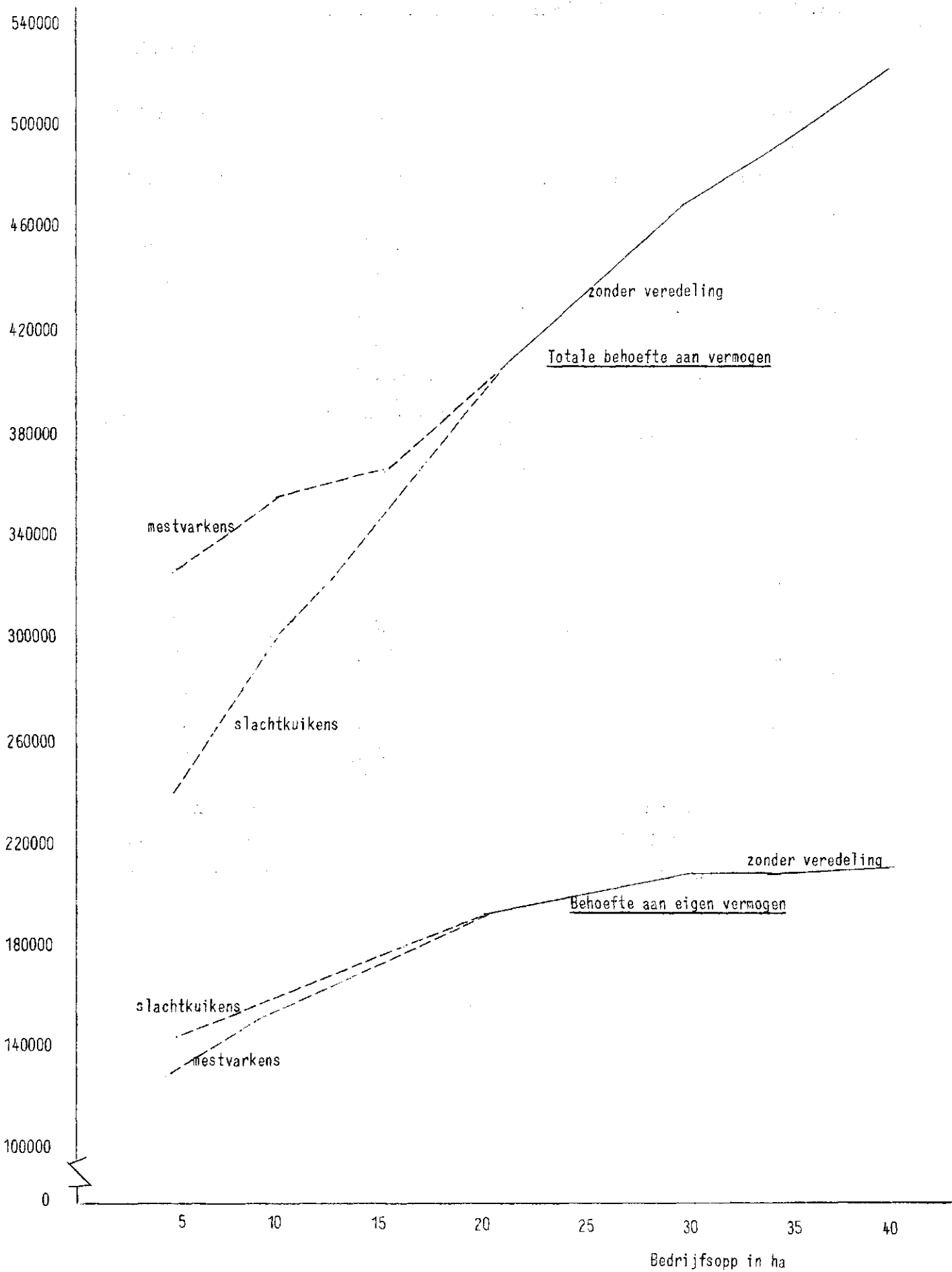
1. Op de bedrijven van 20 ha en groter zijn er geen uren meer beschikbaar voor de veredeling.
2. Een grotere oppervlakte heeft een gunstige invloed op het arbeidsinkomen van de boer.
3. Ook met veredeling komen de kleinere bedrijven niet tot een redelijk inkomen.
4. De hoogte van het arbeidsinkomen per uur in de veredeling heeft vooral op de bedrijven van 5 en 10 ha een vrij grote invloed op het inkomen (Mestvarkens f 5,77 per uur, slachtkuikens f 4,29 per uur).
5. Een gedeelte van het ruwvoer moet op het bouwland verbouwd worden of aangekocht. Dit is voor de verschillende bedrijven:

Oppervlakte in ha	Ruwvoerbehoefte van het bouwland of aankoop in kg ZW	Voederproduktie op het bouwland in ZW	Produktie in % van de behoefte
5	6040	1960	32
10	12080	3700	31
15	18120	5440	30
20	22350	9855	44
25	20540	22615	110
30	19030	36700	193
35	16220	37830	233
40	14105	52675	373

Op de bedrijven van 30 ha en groter zullen de voeraardappelen voor een groot gedeelte verkocht moeten worden. Is het voordeliger om op het kleinere bedrijf de consumptie-aardappelen te vervangen door voeraardappelen?

Fig. 4. Behoeftte aan vermogen op bedrijven met gemengd grondgebruik met beperkte veredeling

Vermogen in gld.

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte en vermogensvoorziening op bedrijven met gemengd grondgebruik met beperkte veredeling

1. De totale behoefte aan vermogen en de behoefte aan eigen vermogen nemen toe met de oppervlakte.
2. De totale behoefte aan vermogen is voor de mestvarkens belangrijk groter dan voor de slachtkuikens. Het eigen vermogen kan bij de mestvarkens iets lager zijn wegens een betere rendabiliteit.
3. Over het algemeen is er op de bedrijven met beperkte veredeling voldoende **zakelijke** zekerheid om in de vermogensbehoefte te voorzien.

4. Plannen met optimale veredeling

Tabel 26 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 10 ha met optimale veredeling

Omschrijving	Mestvarkens	Fokzeugen	Leghennen	Slachtkuik
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	0,5	0,5	0,5	-
Stoppelknollen en zomergraan	1,0	1,0	1,0	1,0
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuilen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	1,0	1,0	1,0	1,0
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds V 400 N	7,0	7,0	7,0	7,5
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	7,0	7,0	7,0	7,5
Grasland in % van oppervlakte	70	70	70	75
Hakvruchten in % van oppervlakte	15	15	15	15
Graan in % van oppervlakte	15	15	15	10
Aantal melkkoeien	17,5	17,5	17,5	18,8
Aantal stuks varkens of pluimvee	430	43	4000	10900
Oppervlakte hooien	-	-	-	-
Oppervlakte maaikneuzen	-	-	-	-
Oppervlakte voordrogen	7,91	7,91	7,91	8,48
Totaal voederwinning	7,91	7,91	7,91	8,48
Voederwinning in % van oppervlakte grasland	113	113	113	113
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	52	52	52	45
Per. II mei 2/juni 1	16	16	15	9
Per. III sept. 2/okt. 1	94	94	95	96
Per. IV okt. 2/nov. 1	14	14	14	22
Per. V gehele jaar	3	3	1	*/. 5
Totaal saldo in guldens	33045	31067	30245	29684
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	3050	3050	3050	3050
Gebouwen rundvee (f 200/mk)	3500	3500	3500	3750
Gebouw veredeling	6020	4128	4160	4360
Werktuigen	5370	5370	5370	5370
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	1900	1900	1900	1900
Totaal niet-toegerekende kosten	22340	20448	20480	20930
Arbeidsinkomen van de boer	10705	10619	9765	8754
Berekende rente	10935	8409	8544	7790
Afschrijvingen	7384	6438	6454	6679
Totaal privé-uitgaven	29024	25466	24763	23223
	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	18424	14866	14163	12623

Tabel 27 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 10 ha met optimale veredeling

10 ha gemengd grondgebruik met optimaal mestvarkens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet mestvarkens	51600	51600
Geb. rundvee	43750	42000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. mestvarkens	75250	72240	Hyp. geb. rundvee	21900	21024
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. mestvarkens	38700	37152
Rundvee	29750	29750	Eigendomsov. rundvee	8750	7875
Mestvarkens	51600	51600	Eigendomsov. werktuigen	3900	3119
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	152000	150166
Totaal	353850	345666	Totaal	353850	345666

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

43

43

10 ha gemengd grondgebruik met optimaal fokzeugen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet fokzeugen	-	-
Geb. rundvee	43750	42000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. fokzeugen	51600	49536	Hyp. geb. rundvee	21900	21024
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. fokzeugen	25800	24768
Rundvee	29750	29750	Eigendomsov. rundvee	8750	7875
Fokzeugen	25800	25800	Eigendomsov. werktuigen	8900	7125
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	162050	161640
Totaal	304400	297162	Totaal	304400	297162

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

53

54

10 ha gemengd grondgebruik met optimaal leghennen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet leghennen	20000	20000
Geb. rundvee	43750	42000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. leghennen	52000	49920	Hyp. geb. rundvee	21900	21024
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. leghennen	26000	24960
Rundvee	29750	29750	Eigendomsov. rundvee	8750	7875
Leghennen	24000	24000	Eigendomsov. werktuigen	1000	795
Veldinventaris of liquide middelen	2700	2700	Eigen vermogen	148350	146362
Totaal	303000	295746	Totaal	303000	295746

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

49

49

10 ha gemengd grondgebruik met optimaal slachtkuikens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	80000	80000	Ruilverk. schuld	8000	7800
Woonhuis	40000	39200	Krediet slachtkuikens	10900	10900
Geb. rundvee	46875	45000	Hyp. grond/woonhuis	69000	66930
Geb. slachtkuikens	54500	52320	Hyp. geb. rundvee	23400	22464
Trekker en werktuigen	30800	28176	Hyp. geb. slachtkuikens	27250	26160
Rundvee	31875	31875	Eigendomsov. rundvee	3400	3053
Slachtkuikens	13625	13625			
Veldinventaris of liquide middelen	2300	2300	Eigen vermogen	158025	155189
Totaal	299975	292496	Totaal	299975	292496

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte

53

53

Tabel 28 Bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik van 15 ha met optimale veredeling

Omschrijving	Mestvarkens	Fokzeugen	Leghennen	Slachtkuikens
Rogge	-	-	-	-
Rogge en stoppelknollen	1,0	1,0	1,0	1,0
Stoppelknollen en zomergraan	1,0	1,0	1,0	1,0
Zomergraan	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen verkopen)	-	-	-	-
Suikerbieten (koppen inkuilen)	0,5	0,5	0,5	0,5
Consumptie-aardappelen	1,5	1,5	1,5	1,5
Voeraardappelen	-	-	-	-
1,4 mk 10 ds HM 150 N	-	-	-	-
1,9 mk 10 ds HM 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds M 400 N	-	-	-	-
2,5 mk 5 ds V 400 N	11,0	11,0	11,0	11,0
1,8 mk 5 ds M 150 N	-	-	-	-
1,8 mk 5 ds V 150 N	-	-	-	-
Oppervlakte grasland	11,0	11,0	11,0	11,0
Grasland in % van oppervlakte	74	74	74	74
Hakvruchten in % van oppervlakte	13	13	13	13
Graan in % van oppervlakte	13	13	13	13
Aantal melkkoeien	27,5	27,5	27,5	27,5
Aantal stuks varkens of pluimvee	205	20	1900	5300
Oppervlakte hooien	-	-	-	-
Oppervlakte maaikneuzen	-	-	-	-
Oppervlakte voordrogen	12,43	12,43	12,43	12,43
Totaal voederwinning	12,43	12,43	12,43	12,43
Voederwinning in % van oppervlakte grasland	113	113	113	113
<u>Niet-benutte uren</u>				
Per. I maart/april	47	50	48	48
Per. II mei 2/juni 1	% 1	0	% 1	% 1
Per. III sept. 2/okt. 1	112	113	112	112
Per. IV okt. 2/nov. 1	9	10	9	9
Per. V gehele jaar	% 6	10	% 4	% 2
Totaal saldo in guldens	35750	34670	34396	34040
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Grond (f 305/ha)	4575	4575	4575	4575
Gebouwen rundvee (f200/mk)	5500	5500	5500	5500
Gebouw veredeling	2870	1920	1976	2120
Werktuigen	6080	6080	6080	6080
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Algemene kosten	2050	2050	2050	2050
Totaal niet-toegerekende kosten	23575	22625	22681	22825
Arbeidsinkomen van de boer	12175	12045	11715	11215
Berekende rente	11204	972	10060	9641
Afschrijvingen	7093	6618	6646	6718
Totaal	30472	28635	28421	27574
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	19872	18035	17821	16974

Tabel 29 Balansen van bedrijven met gemengd grondgebruik van 15 ha met optimale veredeling

15 ha gemengd grondgebruik met optimaal mestvarkens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet mestvarkens	24600	24600
Geb. rundvee	68750	66000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. mestvarkens	35875	34440	Hyp. geb. rundvee	34375	33000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. mestvarkens	18450	17712
Rundvee	46750	46750	Eigendomsov. rundvee	13750	12375
Mestvarkens	24600	24600	Eigendomsov. werktuigen	8500	6801
Veldinventaris of liquide middelen	3600	3600	Eigen vermogen	170750	171089
Totaal	373925	366032	Totaal	373925	366032

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 46 47

15 ha gemengd grondgebruik met optimaal fokzeugen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet fokzeugen	-	-
Geb. rundvee	68750	66000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. fokzeugen	24000	23040	Hyp. geb. rundvee	34375	33000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. fokzeugen	12000	11520
Rundvee	46750	46750	Eigendomsov. rundvee	13750	12375
Fokzeugen	12000	12000	Eigendomsov. werktuigen	10300	8240
Veldinventaris of liquide middelen	3600	3600	Borgstellingsfonds	400	385
			Eigen vermogen	175125	176057
Totaal	349450	342032	Totaal	349450	342032

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 50 51

15 ha gemengd grondgebruik met optimaal leghennen

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet leghennen	9500	9500
Geb. rundvee	68750	66000	Hyp. grond/woonhuis	91500	88755
Geb. leghennen	24700	23712	Hyp. geb. rundvee	34375	33000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. leghennen	12400	11904
Rundvee	46750	46750	Eigendomsov. rundvee	13750	12375
Leghennen	11400	11400	Eigendomsov. werktuigen	7100	5692
Veldinventaris of liquide middelen	3600	3600	Eigen vermogen	168925	169178
Totaal	349550	342104	Totaal	349550	342104

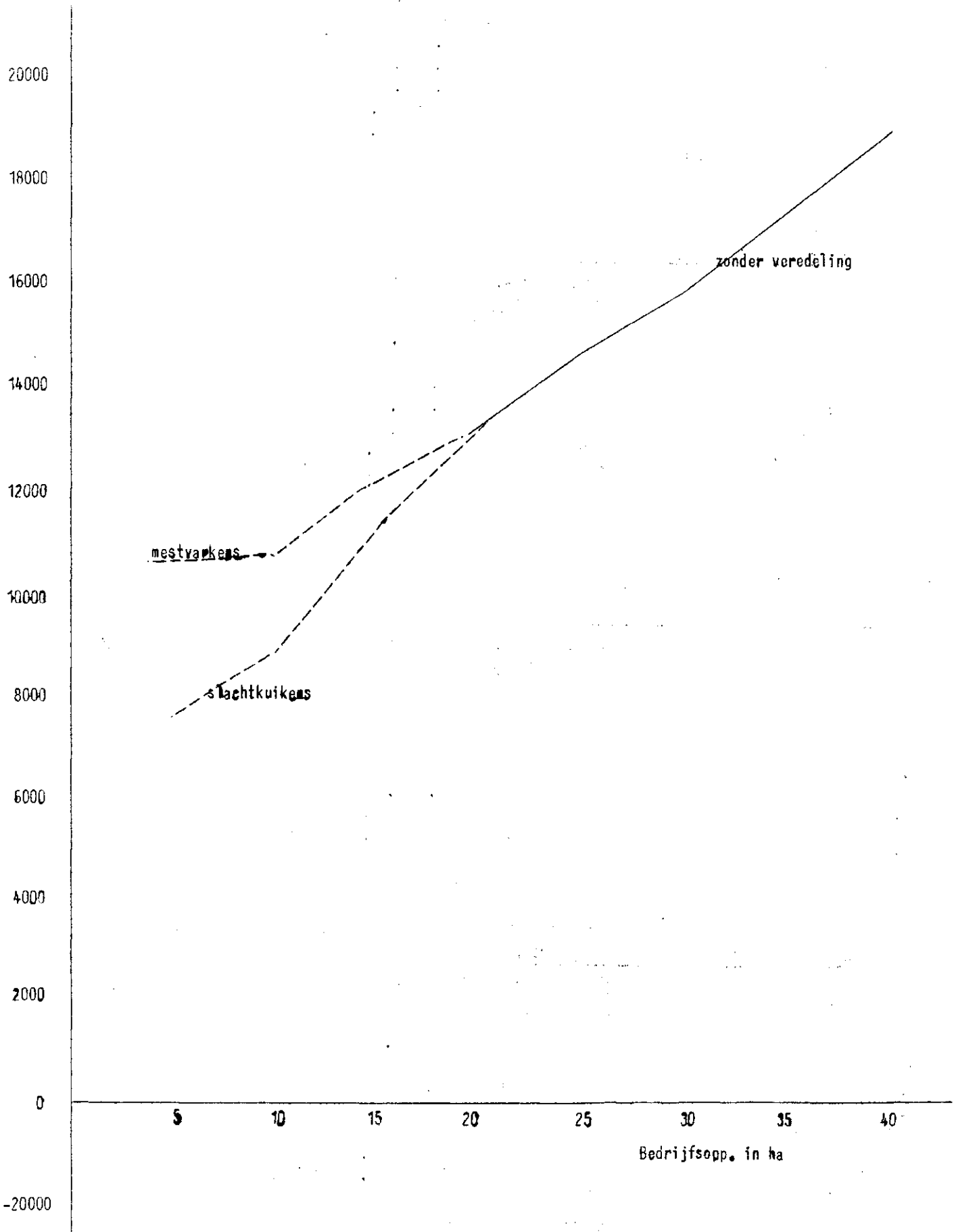
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 48 49

15 ha gemengd grondgebruik met optimaal slachtkuikens

Debet	Begin-balans	Eind-balans	Credit	Begin-balans	Eind-balans
Grond	120000	120000	Ruilverk. schuld	12000	11700
Woonhuis	40000	39200	Krediet slachtkuikens	5300	5300
Geb. rundvee	68750	66000	Hyp. grond woonhuis	91500	88755
Geb. slachtkuikens	26500	25440	Hyp. geb. rundvee	34375	33000
Trekker en werktuigen	34350	31442	Hyp. geb. slachtkuikens	13250	12720
Rundvee	46750	46750	Eigendomsov. rundvee	13750	12375
Slachtkuikens	6625	6625	Eigendomsov. werktuigen	4700	3762
Veldinventaris of liquide middelen	3600	3600	Eigen vermogen	171700	171445
Totaal	346575	339057	Totaal	346575	339057

Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte 50 51

Fig. 5. Arbeidsinkomen van de boer op bedrijven met gemengd grondgebruik met optimale veredeling
Arbeidsinkomen van
de boer in gld

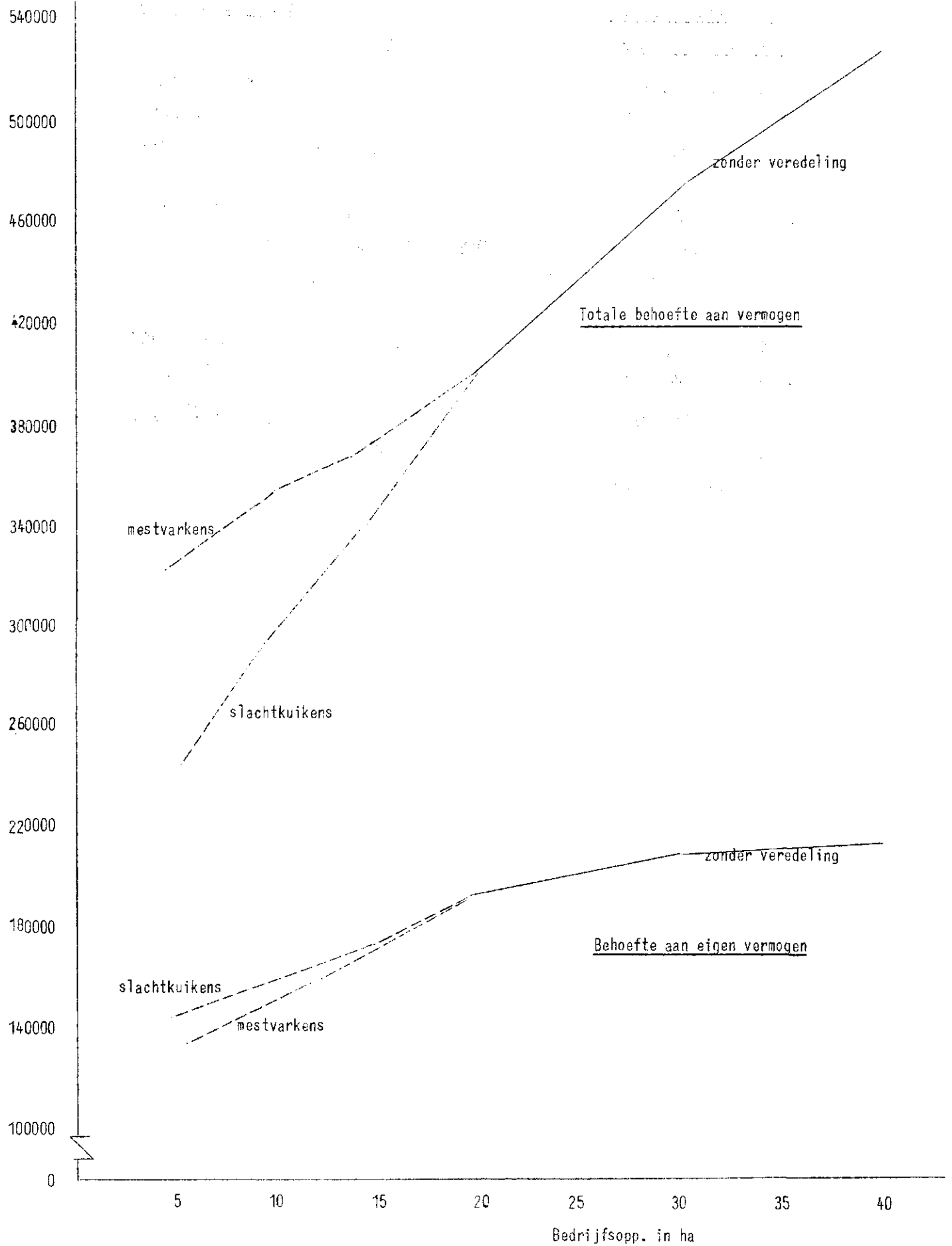
Conclusies en discussiepunten over de bedrijfsplannen en resultaten van bedrijven met gemengd grondgebruik met optimale veredeling

1. Het arbeidsinkomen van de boer neemt vrij sterk toe met de oppervlakte
2. Een gedeelte van het grasland is vervangen door consumptie-aardappelen en graan en stoppelknollen. De vrijkomende uren zijn benut voor de veredeling.
3. Het arbeidsinkomen uit de veredeling is te laag om met voordeel het grasland te vervangen door graan en de vrijkomende uren te gebruiken voor de veredeling. Het saldo van graan is f 890 per ha lager dan van het voordrogen bij 2,5 melkkoe per ha.

Door vervanging van het voordrogen door graan komen 136 arbeidsuren vrij. De vrijkomende uren kosten dan $f \frac{890}{136} = f 6,54$ per uur. Bij de mestvarkens geeft volgens de berekening een arbeidsuur een opbrengst van f 5,77. Deze vervanging is niet aantrekkelijk en daarom komen er bij 20 ha en groter geen wijzigingen meer in de bedrijfsplannen.

Fig. 6. Vermogensbehoefte op bedrijven met gemengd grondgebruik met optimale veredeling

Vermogen in gld.

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte en de vermogensvoorziening op bedrijven met gemengd grondgebruik met optimale veredeling

1. Zowel de totale behoefte aan vermogen als de behoefte aan eigen vermogen blijven bijzonder hoog.
2. De grotere bedrijven nemen geen gunstiger positie in wat betreft de behoefte aan eigen vermogen.
3. Vergelijking van de gegevens van enkele bedrijfstypen geeft het volgende beeld:

Omschrijving	Bedrijfsoppervlakte 15 ha met optimaal mestvarkens		
	Akkerbouw	Weide	Gemengd grondgebruik
Totale behoefte aan vermogen	f 409600	f 385150	f 373925
Behoefte aan eigen vermogen	f 130800	f 183450	f 170750
Toename eigen vermogen gedurende het eerste jaar	- f 74	+ f 364	+ f 339
Arbeidsinkomen van de boer	f 15065	f 11745	f 12175

Bij deze bedrijfsoppervlakte komt akkerbouw met mestvarkens het gunstigst naar voren.

5. Veredelingsbedrijven

Tabel 30 Bedrijven zonder cultuurgrond

Omschrijving	Mestvarkens	Fokzeugen	Leghennen	Slachtkuikens
Aantal (3200 uur + 400 uur algem. werk)	1000	100	9500	25000
<u>Niet-benutte uren</u>				
Periode I maart/april	60	60	48	60
Periode II mei 2/juni 1	60	60	54	60
Periode III gehele jaar	80	80	8	80
Totaal saldo in gld	32000	27400	26030	23790
<u>Niet-toegerekende kosten in gld</u>				
Gebouwen	14000	9600	9880	10400
Arbeidsloon gezin	2500	2500	2500	2500
Totaal niet-toegerekende kosten	16500	12100	12380	12900
Arbeidsinkomen van de boer in gld	15500	15300	13650	10890
Berekende rente	11375	5500	5938	3770
Afschrijvingen	7000	4800	4940	5200
Totaal	33875	25600	24528	19860
Privé-uitgaven	10600	10600	10600	10600
Beschikbaar voor rente en aflossing	23275	15000	13928	9260

Tabel 32 Balansen van bedrijven zonder cultuurgrond

1000 mestvarkens

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	10000	10000	Krediet mestvarkens	120000	120000
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	28500	27645
Geb. mestvarkens	175000	168000	Hyp. geb. mestvarkens	90000	86400
Mestvarkens	120000	120000	Borgstellingsfonds	27600	26222
			Eigen vermogen	78900	76933
Totaal	345000	337200	Totaal	345000	337200
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				23	23

100 fokzeugen

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	10000	10000	Hyp. grond/woonhuis	28500	27645
Woonhuis	40000	39200			
Geb. fokzeugen	120000	115200	Hyp. geb. fokzeugen	60000	57600
Fokzeugen	60000	60000	Borgstellingsfonds	53600	50917
			Eigen vermogen	87900	88238
Totaal	230000	224400	Totaal	230000	224400
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				38	39

9500 leghennen

Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	10000	10000	Krediet leghennen	47500	47500
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	28500	27645
Geb. leghennen	123500	118560	Hyp. geb. leghennen	61800	59328
Leghennen	57000	57000	Borgstellingsfonds	15500	14727
			Eigenvermogen	77200	75560
Totaal	230500	224760	Totaal	230500	224760
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				33	34

26000 slachtkuikens

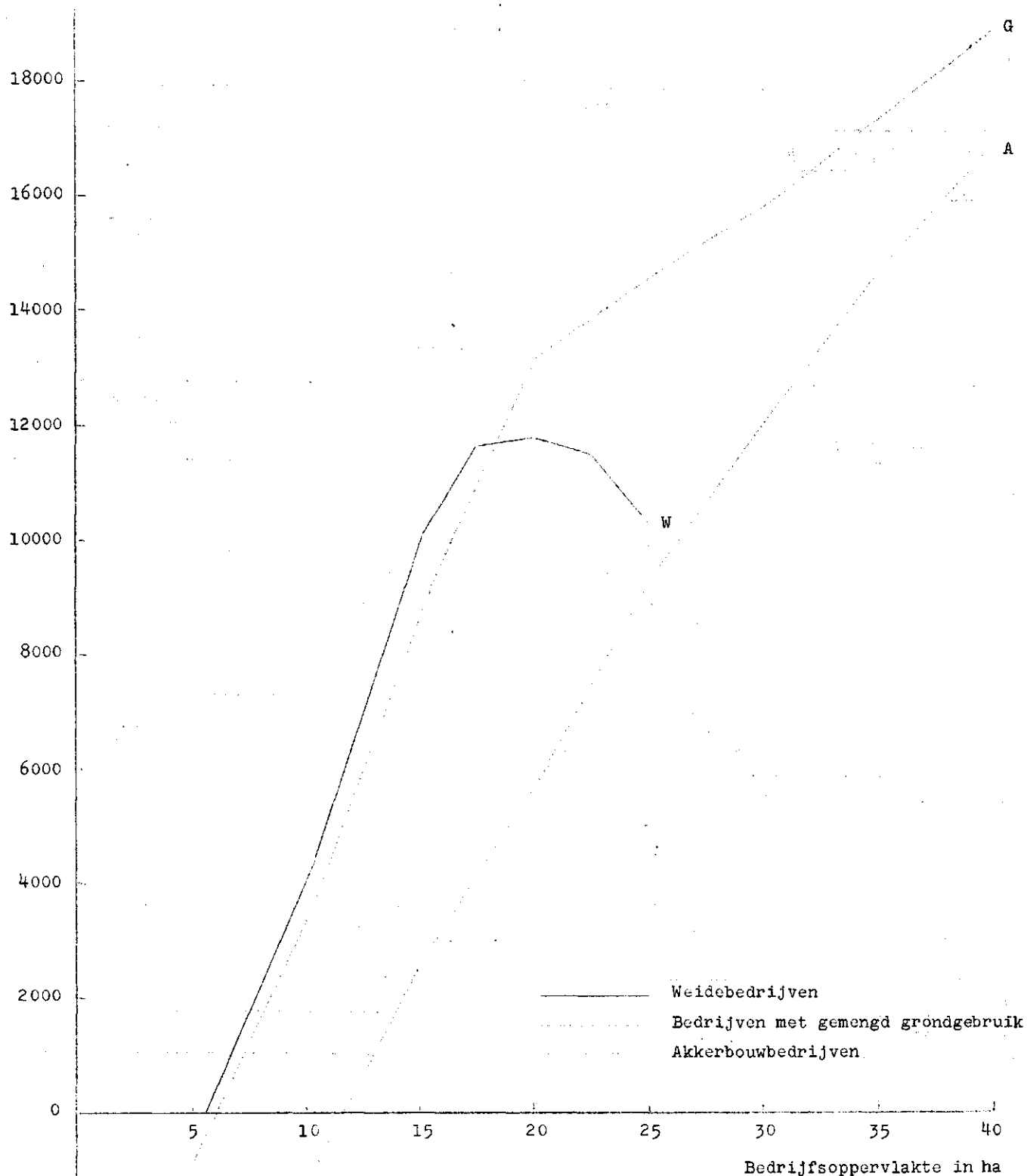
Debet	Begin- balans	Eind- balans	Credit	Begin- balans	Eind- balans
Grond	10000	10000	Krediet slachtkuikens	26000	26000
Woonhuis	40000	39200	Hyp. grond/woonhuis	28500	27645
Geb. slachtkuikens	130000	124800	Hyp. geb. slachtkuikens	48800	46853
Slachtkuikens	32500	32500	Eigen vermogen	109200	106002
Totaal	212500	206500	Totaal	212500	206500
Minimaal benodigd eigen vermogen in % van vermogensbehoefte				51	51

III. VERGELIJKING VAN DE UITKOMSTEN VAN DE VERSCHILLENDE BEDRIJFSTYPEN

1. Arbeidsinkomen

Figuur 7. Vergelijking van het arbeidsinkomen van de boer bij verschillend grondgebruik zonder veredeling

Arbeidsinkomen
van de boer in gld.

Conclusies en discussiepunten over het bedrijfstype en de gewenste bedrijfsoppervlakte van bedrijven zonder veredeling

a. Bedrijfstype

1. Bij de aangenomen uitgangspunten geeft tot 17,5 ha het weidebedrijf het hoogste arbeidsinkomen.
2. Boven 17,5 ha verdient het gemengde grondgebruik de voorkeur.
3. Zelfs bij een bedrijfsoppervlakte van 40 ha is het inkomen uit de bedrijven met gemengd grondgebruik hoger dan uit akkerbouw.

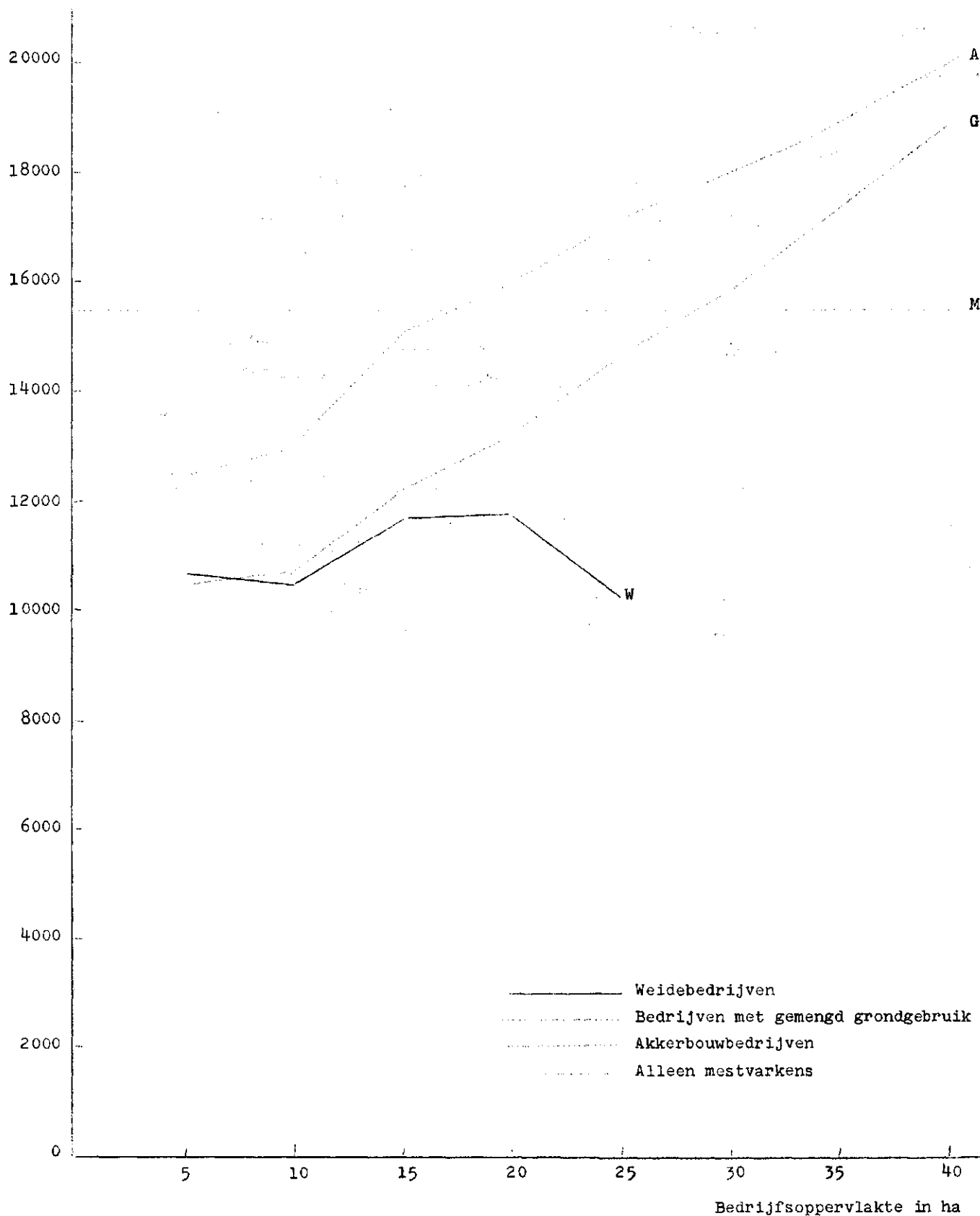
b. Bedrijfsoppervlakte

1. Om de gewenste bedrijfsoppervlakte vast te stellen is het nodig om over een bepaalde maatstaf te beschikken. Gezien de hoge vermogensbehoefte en andere factoren is het gewenst niet lager te gaan dan een arbeidsinkomen van de boer van f 15000 per jaar.
2. Indien deze maatstaf juist is, dan komt het zuivere weidebedrijf bij het aangenomen arbeidsaanbod niet in aanmerking.
3. Het arbeidsinkomen van de boer van f 15000 wordt bij het bedrijf met gemengd grondgebruik bereikt bij een oppervlakte van 25 à 30 ha.
4. Dit arbeidsinkomen wordt bij het akkerbouwbedrijf pas bereikt bij een oppervlakte van 35 à 40 ha.

Figuur 8. Vergelijking van het arbeidsinkomen van de boer bij verschillend grondgebruik met optimaal mestvarkens en alleen mestvarkens

Arbeidsinkomen

van de boer in gld.

Conclusies en discussiepunten over het bedrijfstype en de gewenste oppervlakte van bedrijven met optimaal mestvarkens

a. Bedrijfstype

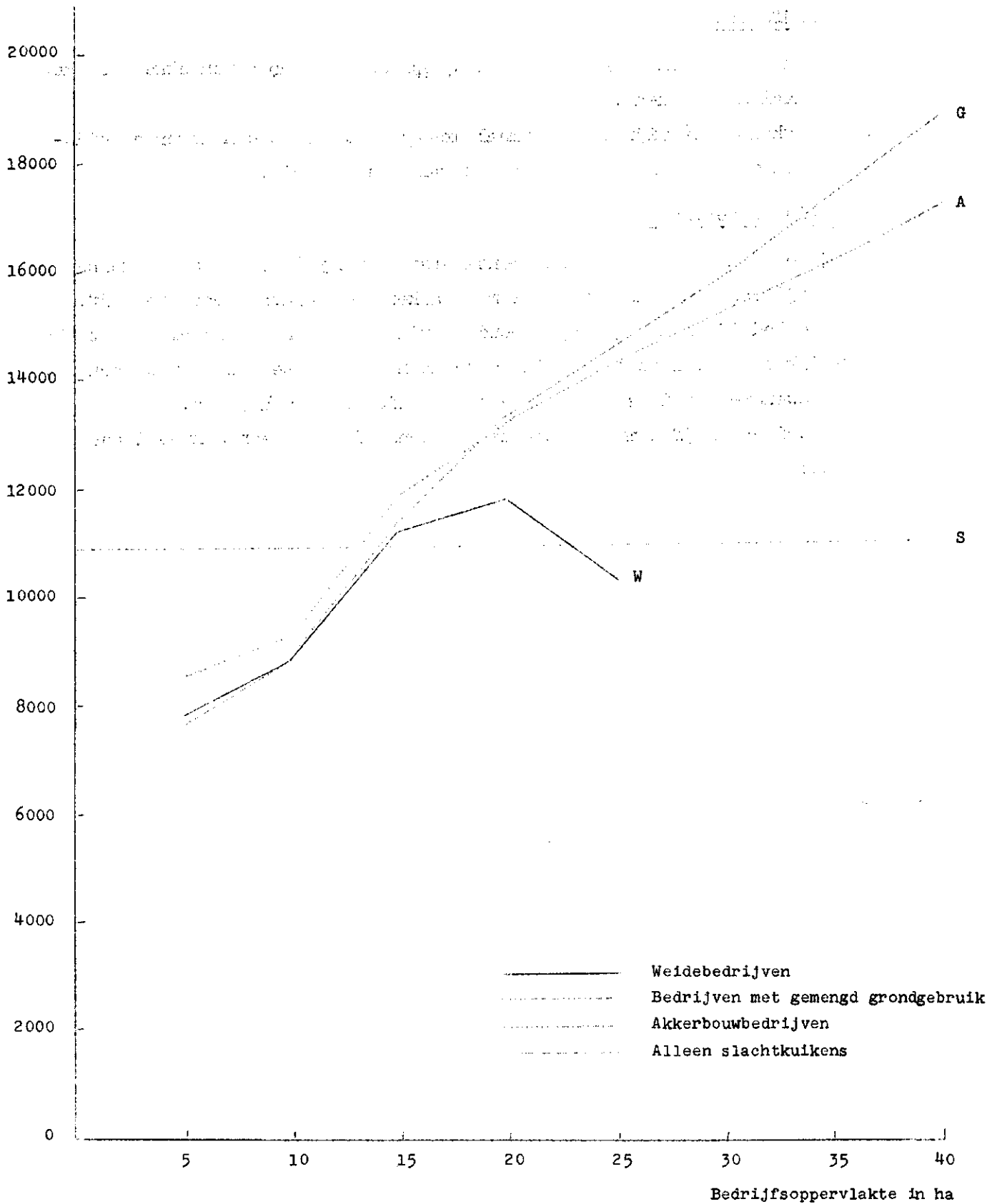
1. Alleen mestvarkens verdient tot 17,5 ha de voorkeur boven akkerbouw met optimaal mestvarkens.
2. Het akkerbouwbedrijf met optimaal mestvarkens geeft een hoger arbeidsinkomen dan de beide andere vormen van grondgebruik.

b. Bedrijfsoppervlakte

1. Bij het hanteren van een inkomensmaatstaf van f 15000 is een akkerbouwbedrijf van 15 ha met optimaal mestvarkens een aanvaardbaar bedrijf.
2. Op de bedrijven met gemengd grondgebruik was het na 15 ha niet aantrekkelijk om de melkveestapel in te krimpen ten gunste van de mestvarkens. De gewenste bedrijfsoppervlakte blijft hier dus 25 à 30 ha.
3. Het wei-bedrijf komt ook met mestvarkens niet tot een aanvaardbaar inkomen.

Figuur 9. Vergelijking van het arbeidsinkomen van de boer bij verschillend grondgebruik met optimaal slachtkuikens en alleen slachtkuikens

Arbeidsinkomen van de boer in gld.

Conclusies en discussiepunten over het bedrijfstype en de gewenste oppervlakte van bedrijven met optimaal slachtkuikens

a. Bedrijfstype

1. Alleen slachtkuikens verdient tot een bedrijfsoppervlakte van 12,5 ha de voorkeur.
2. Tot 20 ha geeft akkerbouw met slachtkuikens het hoogste inkomen.
3. Bij 15 ha ligt het inkomen bij de verschillende bedrijfstypen dicht bij elkaar.
4. Na 20 ha neemt het gemengde grondgebruik de gunstigste positie in.

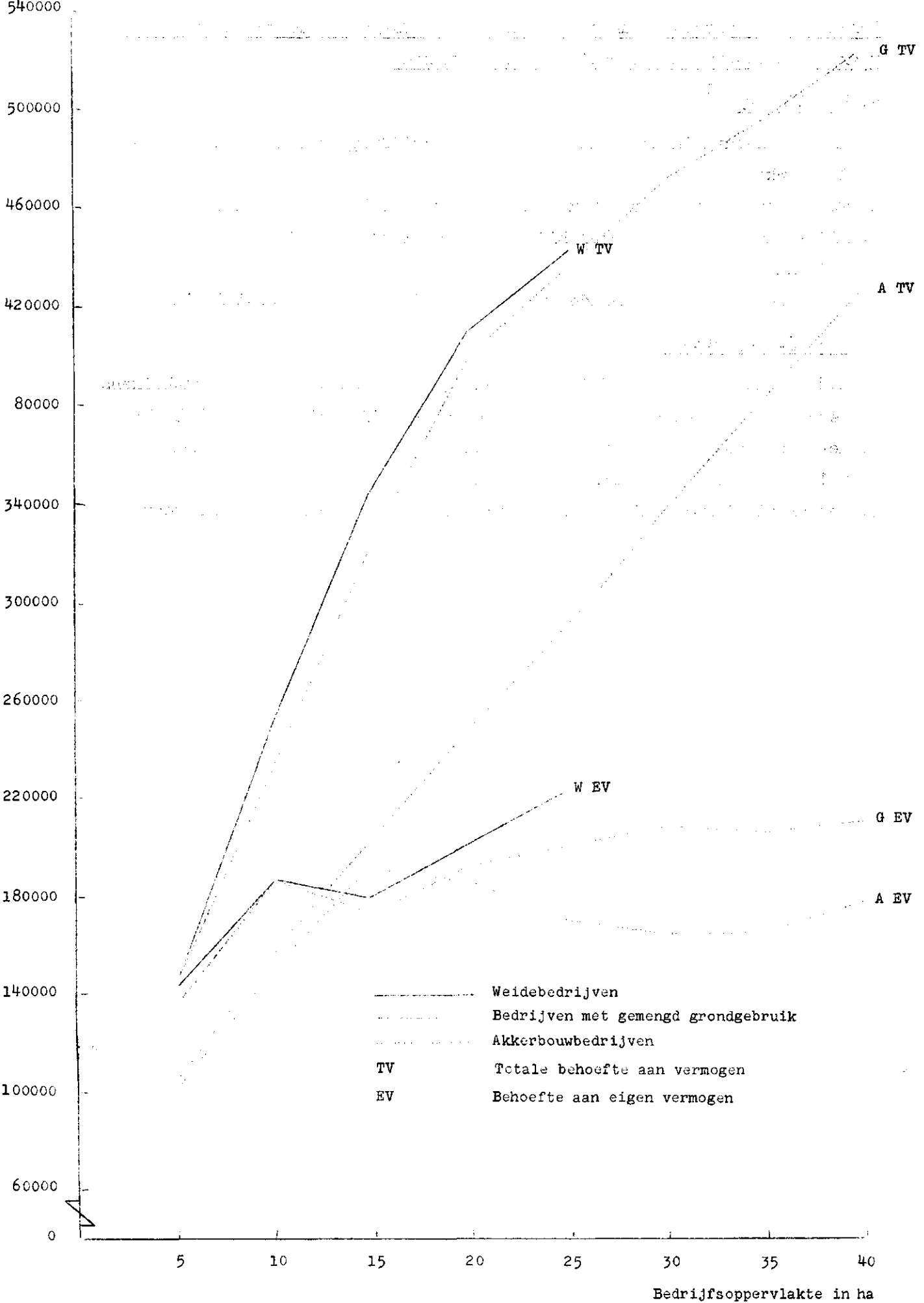
b. Bedrijfsoppervlakte

1. Na 15 ha komen op het bedrijf met gemengd grondgebruik geen slachtkuikens meer voor. De gewenste bedrijfsoppervlakte blijft hier dus 25 à 30 ha.
2. Het akkerbouwbedrijf met slachtkuikens bereikt het arbeidsinkomen van f 15000 bij een oppervlakte van 30 ha.
3. Het arbeidsinkomen uit het weidebedrijf blijft op een te laag niveau.

2. Vermogen

Figuur 10. Vergelijking van de behoefte aan vermogen bij verschillend grondgebruik zonder veredeling

Vermogen in gld.

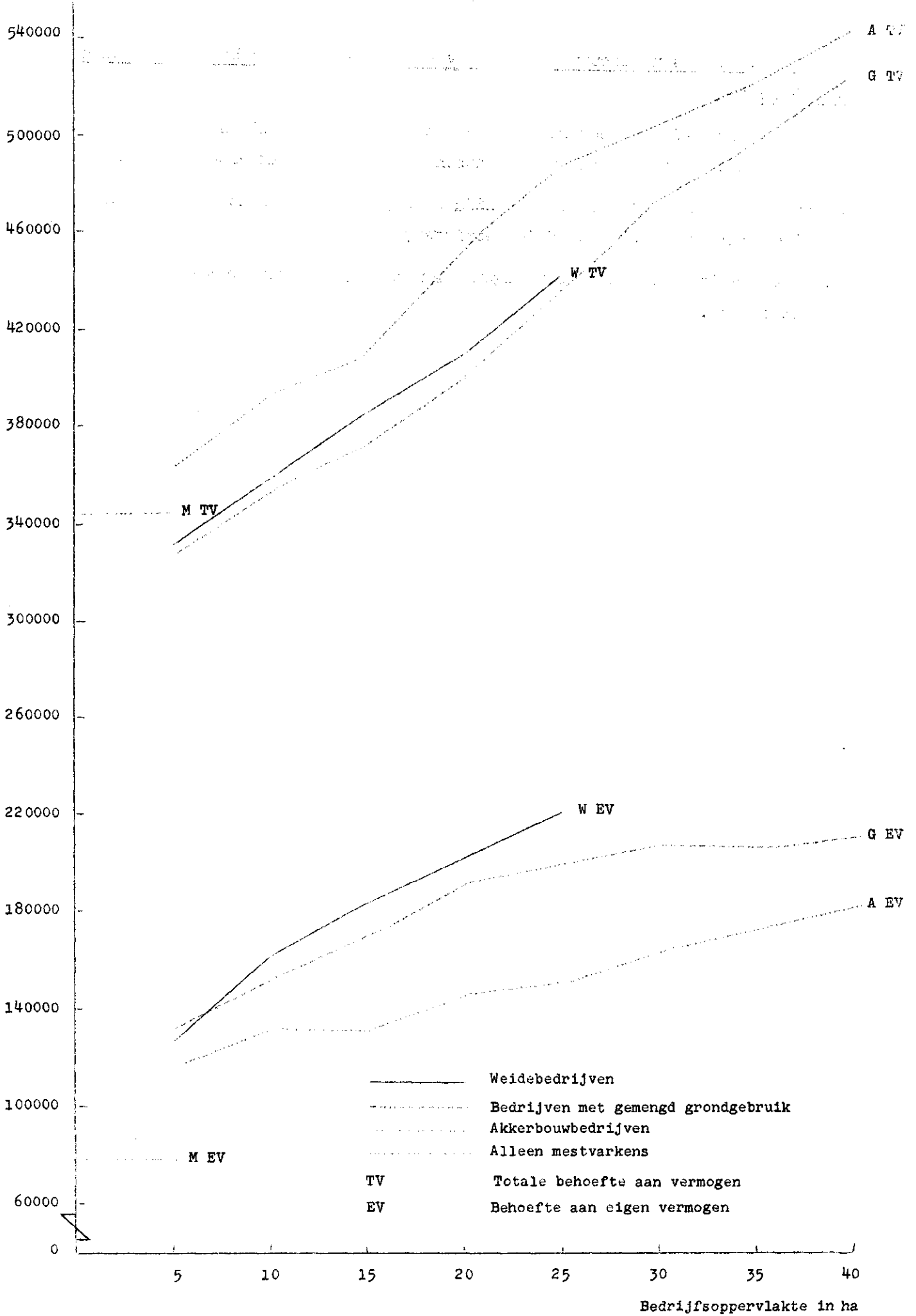

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte op bedrijven zonder veredeling

1. Het weidebedrijf en het bedrijf met gemengd grondgebruik hebben een belangrijk hogere totale vermogensbehoefte dan het akkerbouwbedrijf.
2. Van 15 tot 20 ha is er betrekkelijk weinig verschil in de behoefte aan eigen vermogen tussen de drie bedrijfstypen.
3. Na 20 ha is de behoefte aan eigen vermogen bij de akkerbouwbedrijven het laagst.

Figuur 11. Vergelijking van de behoefte aan vermogen bij verschillend grondgebruik met optimaal mestvarkens en alleen mestvarkens

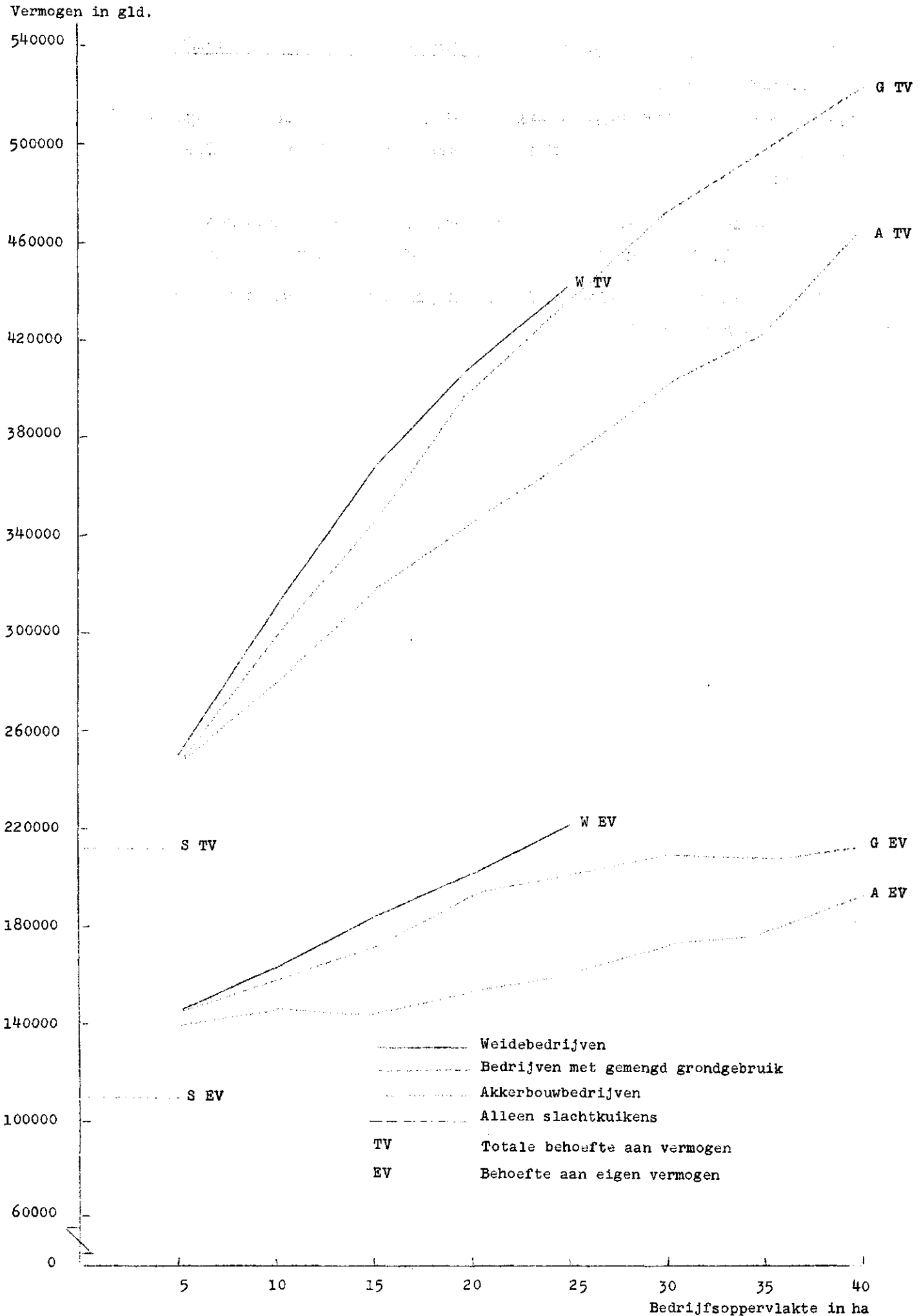
Vermogen in gld.

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte op bedrijven met optimaal mestvarkens

1. Het gespecialiseerde mestvarkensbedrijf neemt de gunstigste positie in zowel bij de totale behoefte aan vermogen als bij de behoefte aan eigen vermogen.
2. Hoewel de totale behoefte aan vermogen bij akkerbouw met mestvarkens het hoogste is, is hierbij de behoefte aan eigen vermogen het laagst.
3. De positie van het weidebedrijf is ongunstiger dan van het bedrijf met gemengd grondgebruik.

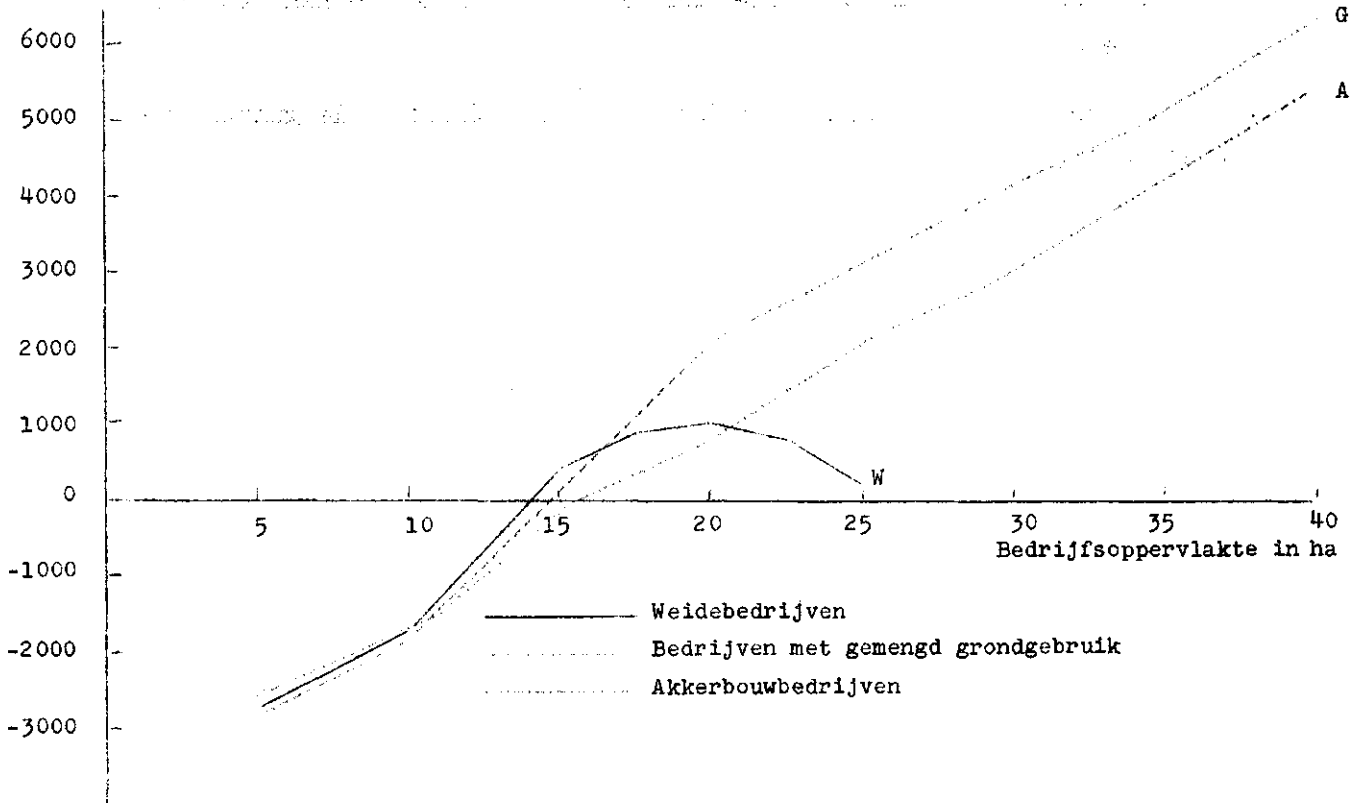
Figuur 12. Vergelijking van de behoefte aan vermogen bij verschillend grondgebruik met optimaal slachtkuikens en alleen slachtkuikens

Conclusies en discussiepunten over de vermogensbehoefte op bedrijven met optimaal slachtkuikens

1. Het gespecialiseerde slachtkuikensbedrijf neemt de gunstigste positie in zowel bij de totale behoefte aan vermogen als bij de behoefte aan eigen vermogen.
2. Bij het grondgebruik neemt akkerbouw met slachtkuikens de gunstigste positie in.

Figuur 13. Toename van het eigen vermogen gedurende het eerste jaar op bedrijven met verschillend grondgebruik met optimaal mestvarkens

De toename van het eigen vermogen is gedurende het eerste jaar op de grotere bedrijven veel gunstiger dan op de kleinere bedrijven.